

Slovenski 10 čebelar

YU-ISSN-0350-4697

Letnik XCIV – Leto 1992

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 10

1. oktober

letnik 94

VSEBINA

Milan Runtas: Sami si pomagajmo	257
Marko Debevec: Čebelarstva opravila v oktobru	258
Anton Rozman: Ob 200-letnici izida prve slovenske čebelarstva knjige	259

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Ferdo Herlec: Moje izkušnje pri zdravljenju poapnele zalege z modro galico	261
Janez Firm: Hladičnik – toplik medu	262

ČEBELARJI NAM PIŠEJO

Stanko Vedlin: Gremo na Štajersko	263
Franci Klemenčič: Čebelarstvo dan na radgonskem sejmu – brez čebel ni modernega sadjarstva	269
Tihomir Barbič: Kako smo letos čebelarili v Dolenjskih Toplicah	269
Marjan Debelak: Majhna in najmanjša čebelarstva	270
Lojze Bukovšek: Kako preprečiti ropanje	273

ČEBELJA PAŠA

Matjaž Bergant: Izboljšajmo čebeljo pašo v naši okolici	275
Ivan Krajnc: Zlata rozga ali vrbak	276

IZ TUJE LITERATURE

Rafaele Cirone (prevod): Zaščitna znamka in novi zakoni za med v Italiji	278
--	-----

NEKOČ SO PISALI

Marjan Debelak: M. Maeterlinck – Iz življenja čebel – roj	281
---	-----

BOLEZNI ČEBEL

Jurij Senegačnik: Huda gniloba čebelje zalege	283
---	-----

OSMRTNICE

MALI OGLASI

OBVESTILA

CENIK UČIL IN OBRAZCEV

CONTENTS

Milan Runtas: We must help ourselves	257
Marko Debevec: Beekeepers occupations in October	258
Anton Rozman: To the memory of 200 years since the first book of beekeeping in Slovene was published	259

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Ferdo Herlec: My experiences of treatment the bee colonies against clarkbrood with bluestone	261
Janez Firm: Freezer – for honey melting	262
Stanko Vedlin: Lets' go to Štajersko	263
Franci Klemenčič: Beekeepers day in the Radgona Fair – without bees is not possible a moderne fruitculture	269
Tihomir Barbič: How was the honey crops in Dolenske Toplice this year	269
Marjan Debelak: Small and the smallest »mini« beekeepers	270
Lojze Bukovšek: How to stop robbing	273

HONEY BEES CROPS

Matjaž Bergant: Lets improve the bee forage in the surroundings	275
Ivan Krajnc: Solidago serutina	276

FROM THE FOREIGN NEWSPAPERS

Rafaele Cirone: Trade mark for italian honey and the new laws for bee products	278
--	-----

ONCE UPON A TIME

Marjan Debelak: M. Maeterlinck – From the bee life – swarm	281
--	-----

BEE DISEASES

Jurij Senegačnik: American foulbrood	283
--------------------------------------	-----

OBITUARIES

INFORMATIONS

SMALL ADVERTISEMENTS

NOTICES

Slika na naslovni strani:

Razvitje prapora ČD Dolenjske Toplice, ki ga je društvo svečano razvilo letos poleti. Foto: Marjan Skok

Čebelnjak iz okolice Krškega

SAMI SI POMAGAJMO

MILAN RUNTAS

V zadnjih dveh številkah Slovenskega čebelarja smo vas v nekaj člankih seznanili s spremenjenimi razmerami pri prodaji medu in vas vzpodbujali, da začnete sami tržiti vaš pridelek. Dokajšnja umiritev cen in s tem tudi inflacije nas ne sili več, da na vrat na nos pod ceno prodano ves pridelek medu, izkupiček pa takoj zamenjamo v marke, šilinge ali drugo trdno valuto. Sicer so tudi neugodne inflacijske čase nekateri čebelarji izrabili in z nekaj borznega mešetarstva pomnožili iztržek od prodanega medu. No, ti časi so, kot kaže, dokončno mimo!

Vsi moramo čimprej spoznati, da se moramo tudi pri trženju čebeljih pridelkov postaviti na lastne noge. Časi, ko so odkupovalci vzeli ves in vsakršen med, so minili. Danes odkupujejo le še akacijev in gozdni med, saj ju lahko z dobičkom izvozijo, mešane medove pa bomo morali sami ponuditi kupcem, saj je Evropa poplavljen s ceneniimi tovrstnimi medovi azijskih in južnoameriških pridelovalcev. »Jugo trg« je prej »pojedel« večino mešanega medu, zdaj pa še nekaj let ne bo zmožen plačevati tega sladkega živila. Tako nam ostane le domači trg, čeprav je socialna revščina dela slovenskih družin tudi tu zelo zožila možnosti za prodajo medu. Žal, med ni nujno živilo, zato se mu morajo številne družine odpovedati. Čebelarji smo znani po skromnosti, iznajdljivosti in tudi trmi, zato sem prepričan, da bomo uspeli prebroditi tudi zdajšnjo krizo. Zveza čebelarskih društev Slovenije je že »prebila led« in začela na različne načine pomagati čebelarjem. Vse tri poletne mesece in tudi cel september smo čebelarskim društvom in večjim zasebnikom omogočali nakup občutno cenejšega sladkorja različnih dobaviteljev. Ocenjujemo, da so čebelarska društva z našo pomočjo zagotovila svojim članom okoli 600 ton za tretjino cenejšega sladkorja. Številna čebelarska društva so organizirala nakup cenejšega sladkorja tudi brez našega posredovanja, to pa so nam po telefonu povedali tajniki le-teh, ko smo jih obveščali o možnosti za nakup cenejšega sladkorja. V zadnjih mesecih smo prodali več kot 150.000 nalepk za kozarce z medom. Zato sklepamo, da se je veliko čebelarjev že odločilo embalariti in prodajati med neposredno kupcem ali pa v prodaji na drobno. To nas je usmerilo še v

en tržno usmerjen korak: v prodajo steklene embalaže za med. Tudi ta akcija je naravnana v pomoč čebelarjem, ki nimajo dovolj embalaže za polnjenje medu.

V tem mesecu praznuje svoj prvi rojstni dan zaščitna znamka medu slovenskih čebelarjev. Da je novorojenec preživel, je zdaj že jasno! Zaščitno znamko je za svoje pridelke že drugo leto zapored zahtevalo deset čebelarjev, prav toliko pa se jih je letos pridružilo tistim, ki želijo kakovost svojega pridelka potrditi tudi s čebelarskim znakom za kakovost. Približno 20.000 prodanih nalepk z zaščitno znamko nam omogoča, da bomo letos pozimi začeli skromno propagiranje medu, zaščitnega z zaščitno znamko. V enem ali dveh najbolj branih časopisih bomo objavili reklame, te pa bi bile še učinkovitejše, če bi čebelarji, ki prodajajo z zaščitno znamko opremljen med, »pokrili« vse večje kraje v Sloveniji. Tako pa bomo kupci marsikje zaman iskali to kakovostno živilo, številni čebelarji pa bodo še naprej jadikovali, da ne morejo prodati svojega pridelka.

Združena Evropa, v katero želimo, za naše kmetijstvo in tudi čebelarstvo ni obljubljena dežela. Evropski trg je med najzahtevnejšimi in najbolj razvajenimi, ponudba zelo kakovostnih izdelkov je velika, huda konkurenca pa cene znižuje. Tega doslej nismo bili vajeni. Kljub temu pa se bomo morali čim prej soočiti tudi s tem.

ČEBELARSKA OPRAVILA V OKTOBRU

MARKO DEBEVEC

V razvojno biološkem pogledu je oktobra končano čebelarsko leto. Od sredine tega meseca dalje nekatere matice ne zalegajo več ali pa je na dveh do treh satih zalege za velikost dlani. Če je čebelja družina že konec julija normalno preskrbljena z medom in cvetnim prahom, tedaj matica zaleže veliko število zimskih čebel. Te se izležejo avgusta, že v začetku septembra pa matica skoraj preneha zalegati, ker je zimskih čebel že dovolj in matica nima nobene potrebe po novemu zaleganju. Kot sem opazil, je močna družina lahko že 15. septembra brez zalege, nato pa od konca septembra do 20. oktobra spet malo zalega na dveh do treh satih. Ta biološki cikel velja večinoma za kontinentalni del Slovenije in samo, če se je že avgusta porabilo dovolj zimskih čebel. Če je čebelja družina izgubila zimske čebele na hojevi paši ali jo je prizadela varoa, matica septembra in oktobra še dodatno zaleže zimske čebele. Pozneje izvaljene zimske čebele niso nikdar tako kakovostne, ker so se izvalile v slabših pašnih pogojih, z malo cvetnega prahu – tega pozno jeseni namreč ni. Zato preveč izčrpane zimske čebele lahko povzročijo propad prenekater čebelje družine. To lahko storimo tudi sami, če preveč in prepozno krmimo čebele. Zato čebele dokrmimo najpozneje do prvih dni oktobra.

Take družine navadno prek zime ne propadejo, lahko pa propadejo zgodaj spomladi, to je sredi aprila, ob zamenjavi zimske in spomladanske generacije čebel.

Že pri septembrskih opravilih sem vas opozoril na morebiten pojav roparic. Te so v toplih dneh in ob krmljenju čebel še bolj agresivne. Zato čebele krmimo vedno zvečer, ko je popoln mrak. Žrela panjev začnemo pripirati že od 15. julija dalje, tako da je oktobra pri slabših panjih – v njih je manj čebel – odprto samo za eno do tri čebele v širino. S tem se navadno tudi izognemo tihemu ropu slabih družin, ki stranskih satov ne zasedajo dobro in so cilj roparic. Tihi rop čebel je zelo nevaren že pozno jeseni, ko je v jutranjih urah še hladno. Tako slabši panj zaradi hladu še ne brani žrela panja, roparice iz močnih čebeljih družin pa so že na pohodu.

Proti koncu tega meseca, ko se ozračje ohladi in se čebele že stisnejo v zimsko gručo, pa od zgoraj poberejo satje, če pa prezimujemo s satjem v medišču, odberemo samo staro satje in ga prekuhamo.

Iz medišč pobiramo satje šele pozno jeseni, ko se čebele stisnejo v plodišče in ko so zunaj temperature od 0° do 10° C. Tedaj se čebele namreč ne ropajo več, pa tudi ometanje čebel z medičnih satov sredi septembra je popolnoma jalovo delo.

Nekateri čebelarji čebele zapažijo zelo zgodaj. To delo pa sam postorim pred začetkom hujše zime. Dodatno lahko čebele zapažimo še spomladi, ko je v panjih že prva zalega, ki potrebuje 34° C notranje temperature.

Kadar v panjih ni zalege, to je od približno od konca oktobra do sredine februarja, čebelja družina zniža temperaturo na 20° C – 25° C ali še niže. Zato čebele dokončno zapažimo šele konec novembra.

Kot sem že omenil, v tem mesecu odberemo in počasi prekuhamo vse staro satje. Satnice damo v izdelavo najboljšemu ponudniku, in to v predsezoni do konca januarja, ko so cene za predelavo voska najnižje. Pazimo, da ima proizvajalec ustrezno urejeno sterilizacijo in dovoljenje za izdelavo satnic.

Zelo oslabeledim družinam v tem mesecu dodamo rezervno družino z mlado matico, staro pa poiščemo in odstranimo.

Ob obletnici

OB 200-LETNICI IZIDA PRVE SLOVENSKE ČEBELARSKE KNJIGE

ANTON ROZMAN

Leto 1792 je bilo pomembno za čebelarje, še bolj pomembno pa je za prebujanje Slovencev. Številni tedanji napredni duhovniki so v teh časih stali ob strani slovenskemu ljudstvu, si prizadevali, da bi znal brati in pisati, ga poučevali v nedeljskih popoldanskih šolah. Med te odločne može naše davne preteklosti sodi tudi gospodar, župnik in čebelar Janez Goličnik iz Griž v Savinjski dolini. Ob tem pa ne smemo zanemariti drugih zaslužnih čebelarjev tedanje dobe, saj so tudi ti prosvetljevali naše čebelarje. To so bili Anton Janša, P. P. Glavar in J. A. Scopoli. Ker letos praznujemo 200-letnico izida prve slovenske čebelarske knjige (ta je izšla leta 1792 v Celju, natisnjena pa je bila v Jenkovi tiskarni), je prav, da se spomnimo avtorja Janeza Goličnika. To pa ni bilo njegovo prvo delo, saj je pred tem že prevedel rokopis prve čebelarske knjige »Razprava o rojenju«, ki jo je s svojimi izkušnjami dopolnil P. P. Glavar. To delo je ostalo v rokopisu do leta 1976, ko ga je ob 200-letnici nastanka izdala Čebelarska zveza Slovenije. Ugi banj, zakaj in kako se je pri tedanji Kranjski družbi rokopis izgubil, je več. Prav nič bolje se ni godilo tudi Janezu Goličniku. Iz nemščine je prevedel drugo Janševo knjigo

»Popolnoma podvučenje za vse čebelarje« in jo dopolnil še s svojimi izkušnjami. In dovoljenja za izdajo pa je moral čakati več let, in sicer zato, ker je bila pisana v savinjskem narečju in ne v kranjskem. Knjigo je napisal še pred začetkom graditve nove cerkve v Grižah. Zidati so jo začeli leta 1785, zidava pa je trajala do leta 1789.

Janez Goličnik se je rodil 31. januarja 1737 v družini Marka in Marjete Goličnik v Mozirju, imel je še brata Marka in sestro Elizabeto. Mladega in nadarjenega fanta so premožni starši šolali najprej na gimnaziji v Ljubljani. Po končani gimnaziji se je Janez vpisal najprej na filozofsko fakulteto v Gradcu, zatem pa na teološko fakulteto na Dunaju. Študij je končal leta 1765 in tedaj je bil promoviran za bakalavra Svetega pisma. Po vrnitvi z Dunaja je bil do leta 1768 alummus v gornjegraškem semeni-

šču. Do leta 1773 je kaplanoval na Vranskem, zatem do leta 1774 v Braslovčah in v Ljubljani v ženskem samostanu do leta 1780. Za župnika v Griže je prišel 17. aprila 1780 in tu je ostal do svoje smrti 9. marca 1807. V Grižah je tudi pokopan.

Janez Goličnik je bil že kot študent in tudi pozneje kot duhovnik zaveden Slove-

nec. V Ljubljani se je pridružil osrednjemu slovenskemu razsvetljskemu odboru za dvig slovenske kulture in narodnega gospodarstva ter bil v 16 letih šesti za P. P. Glavarjem, Fontonom, Breznikom, Makovcem in Pohlinom. Zgodovinarji pišejo, da ni bil jožefinec, ampak je prevzel nekatera gesla prvih literarnih razsvetlencev. Imel je velik smisel za razne javne akcije. V posebno veselje mu je bilo, da je nadarjene fante iz revnih slovenskih družin pripravljaj za sprejem v latinske šole, in to ne samo za duhovne poklice, ampak tudi za posvetne. Še dolga leta po njegovi smrti so mu ti njegovi učenci izkazovali hvaležnost. Svoja nečaka Franca in Jožeta Lipolda je pripravljaj in poučeval do 5. razreda gimnazije. Goličnikova narodna zavest pa odseva tudi iz pesmi duhovnika Jožeta Lipolda, avtorja znane splavarske himne »Hitite trte vit . . .«.

Ob njegovem prihodu v Griže je bila tam stara razpadajoča cerkev, obubožana fara, farane pa sta pestili lakota in kuga. Na dovoljenje za graditev nove cerkve je moral čakati štiri leta. Obnove fare se je lotil z vso zagnanostjo. Želel jo je gospodarsko in duhovno prenoviti. V ta namen je od Strošneškega gradu zbral dve tretjini žitne destine za župnika. V zidavo nove cerkve je vložil mnogo truda, veliko pa so mu pomagali tudi farani. Cerkev so gradili štiri leta. V letih 1787/88 so morali zaradi lakote in pomanjkanja denarja graditev upočasniti. Tudi sam je bil v finančnih težavah in uporabil je vse možne finančne vire, da je preskrbel denar za plačilo stroškov.

Tu se je seznanil z naprednim mislecem, tedanjim okrožnim šolskim komisarjem na Celjskem Blažem Kumerdejem.

Med Grižani je bil zaradi svoje nesebičnosti zelo priljubljen, saj je marsikomu pomagal reševati njegove težave. Zlasti pa jih je učil umnega poljedelstva in čebelarstva, s katerim so lahko zaslužili tudi kakšno krono. Zaradi njegove dobrote so ga reveži in berači v Savinjski dolini imenovali »Oče ubogih«, saj ni nikoli nobenemu odrekel pomoči. Če se je pozimi zgodilo, da je k njemu prišel bos berač, mu je ponudil svoje čevlje z nog, če ni imel drugih, sam pa je šel v copatah maševat v cerkev. Tudi med

stanovskimi tovariši je bil zaradi svoje razgledanosti zelo priljubljen, saj je znal vsakemu prav svetovati. Izvoliti so ga namerali tudi za celjskega opata, vendar je izvolitev zavrnil in za opata predlagal svojega prijatelja, gotoveljskega župnika Hobelnika. Ker ni želel, da bi Grižani ostali brez njegove pomoči, je v oporoki ustanovil sklad za uboge, v glavnico le-tega pa je leta 1804 vložil 2000 goldinarjev v srebru. Določil je tudi, naj po njegovi smrti ob božičnih praznikih razdelijo med reveže 100 kron v srebru od obresti, da bodo imeli reveži kaj od njega tudi po njegovi smrti.

Ni znano, kdaj je začel čebelariti, zdi pa se, da se je za čebele navdušil pod vplivom tedanje dobe, Antona Janše in drugih. Ko je prišel za župnika v Griže, je s sabo pripeljal tudi čebele. Imel je od 100 do 120 panjev čebeljih družin. Za prodani vosek in med je na leto dobil 100 kron in več. Da bi svoje farane pridobil za čebelarjenje, je na prigovarjanje Blaža Kumerdeja začel iz nemščine prevajati drugo Janševo knjigo. »Popolnoma podvučenje za vse čebelarje«. Z Dunaja mu jo je prinesel Blaž Kumerdej. Delo je prevajal v savinjsko narečje in ne v kranjsko, kot je pričakovala Kranjska družba v Ljubljani. Zato mu knjige niso dovolili izdati, dokler je jezikovno ne popravi. Tako je rokopis lahko oddal v Jenkovo tiskarno v Celju šele leta 1792.

Knjigi je dodal nekatere svoje izkušnje, in sicer v IXX. in XX. poglavju. Goličnikov plemeniti značaj in njegova nesebičnost sta razvidna zlasti v njegovem Opominiku na str. 193 do 200, v katerem piše takole: » . . . če se pa le take sreče bojiš, de bi ti preveč čebel hodilo, tok snaš nekatere Roje hmalo iz Veje predati. Spomladi bodeš sadosti Prošnikov imov sa nje. Če ti pak tud Kupcev smamka tok nikar nje ne mori, ampak snaš taiste na Rejo dati, to je: ti daš enimo tvojmo blišnimo al pa dalnimo sosedo ene 3 al 4 Pajnovne, uni bode na nje pomerkvov inu taiste štelov, kar bode od taistih al Rojev al drusiga Dobička peršlu, tok imata vsak pov, na tako vižo se bodo čebele v Deželi gmirale inu ti bres vse tvoje Muje en pov Dobička vlekov, de bi taistih še obeden ne otov na Rejo vseti, leto ti oblubim, de ti inu jest ne bodema doživela.«

Knjiga se izven celjskega okrožja ni tako razširila, kot je Goličnik želel. Nekateri pravijo, da zato, ker je bila pisana v savinjskem narečju. Pomembno pa je, da je bila 40 let edina slovenska čebelarstva knjiga. V njej je Goličnik uzakonil slovensko čebelarstvo izrazoslovje, ki je še danes v rabi.

Ko so Francozi leta 1805 vdrl v deželo, sta župnik Goličnik in kaplan Vogrin skrivaj zazidala v zvonik nekaj zlattega in srebrnega denarja. Ob odhodu iz župnije je kaplan vzel svoj delež, Goličnik pa je svoj delež pustil kar tam. Po Goličnikovi smrti so sorodniki iz priloženih dokumentov izvedeli za denar, za katerega prej ni nihče vedel, in so pošteno kuharico obtožili, da si ga je prilastila. Sumničenj jo je rešil kaplan Vogrin iz Celja, saj je takoj posumil, da je denar še vedno zazidan v zvoniku. S kuharico se je odpravil v Griže in sorodniki so tako dobili ves denar.

Goličnikovega pogreba so se udeležili številni njegovi stanovski tovariši iz bližnje in daljne okolice ter velika množica revežev, ki je zdaj izgubila svojega najboljšega zaščitnika. Pogreba pa se ni udeležil noben predstavnik tedanje avstro-ogrske oblasti. Tako so pokazali, da je bil Goličnik med nemško govorečimi prebivalci Spodnje Štajerske nezaželen. Prav nič bolje ni bilo ob

nemški okupaciji naših krajev leta 1941. Tedaj so iz župnišča v Grižah odpeljali vse, kar je pisalo in spominjalo nanj, v grad Strošnek na Gomilsko, od tam v Graz. Šele po vojni so vrnili številne zaboje arhiva. Pravijo, da ti zaboji še danes v arhivu v Mariboru čakajo skrbnega arhivarja, da jih postavi na svoje mesto.

Ko so cerkvi v Grižah prizidali Marijino kapelo, je v njej našel svoje mesto tudi Goličnikov grob.

Čebelarji Savinjske doline in Celja, zlasti Martin Perc iz Zagrada, so mu že leta 1934 želeli v Grižah postaviti spomenik, vendar od tedanjih oblasti niso dobili dovoljenja. V nos jim je šel Goličnikov human odnos do revežev.

Mnogo več težav in ovir smo imeli leta 1972 ob 180-letnici izida prve slovenske tiskane čebelarstva knjige. Tedaj smo želeli ta jubilej proslaviti z odkritjem spominske plošče v Grižah. Dovoljenja za takšno proslavo nismo dobili, ker bi morali prireditvev prijaviti že decembra 1971, poleg tega pa so menili, da proslava v spomin na župnika v tem partizanskem kraju ni primerna.

Zato smo spremenili scenarij za proslavo, tako da smo jubilej skromno proslavili v dvorani Svobode v Grižah.

Izkušnje naših čebelarjev

MOJE IZKUŠNJE PRI ZDRAVLJENJU POAPNELE ZALEGE Z MODRO GALICO

FERDO HERLEC

Na prevoznem čebelnjaku imam 60 panjev čebel. Zdaj jih vozim po vsej Sloveniji, pred vojno pa sem jih tudi po Hrvaškem, zlasti v Istro. Lani se je v treh panjih pojavila močna poapnela zalega. Kljub temu da so bile družine zelo močne, niso mogle sproti očistiti tako močne poapnele zalege. Minulo jesen sem s sredstvi, ki so na voljo v Sloveniji, le deloma uspel ustaviti to bolezen. Kljub temu da so bile čebele na letošnji kostanjevi paši močne, se je poapnela zalega tako razširila, da sem pri

odpiranju ogrebel na podnicah tudi po pol smetišnice poapnelih ličink. Bil sem zelo zaskrbljen, saj je bilo zdravljenje z domačimi zdravili skoraj povsem neuspešno. To mi je vzelo tudi vso voljo do dela s čebelami. Odpravil sem se na letovanje v Pulj. Spotoma sem se ustavil v Pazinu. Tam sem namreč nekega možakarja navdušil za čebelarstvo, tako da zdaj spotoma vedno pregledam njegove čebele in mu pomagam s svojimi izkušnjami in zdravili. Srečala sva se na njegovem dvorišču, kjer

ima tudi čebelnjak. Začudilo me je, ko sem tam opazil cisterno z modro galico. Ta se mu je odcejala po dvorišču in odtekala celo do panjev. Rekel sem mu, da bo ob čebele, če jih ne bo zaščitil. Pojasnil mi je, da z modro galico stalno škropi čebele, zato v njegovih panjih ni poapnele zalege. Po njegovih izkušnjah je torej uporaba modre galice neškodljiva. Tudi sam sem skrivoma preskusil delovanje modre galice v svojih panjih. V plastično posodo z 80 – 100 l vode sem dal 20 gr modre galice in za noževico konico hipermangana. Ko sem se vrnil iz Pulja, sem začel točiti kostanjev med, vse iztočene sate pa sem potopil v posodo z modro galico in hipermanganom. Namočene in neodcejene sate sem vstavil v medišče, tako da se je odvečna tekočina odcejala na spodnje sate plodišča. Tako sem postopal pri približno 40 panjih in v nobenem od teh se poapnela zalega ni več pojavljala. Preostalih 20 panjev sem zdravil tako kot lani, okužba pa je samo napredovala. To je dokaz, da so bila vsa zdravila neučinkovita. Vsakemu od teh 20 panjev sem iz plodišča odvzel sat ali dva in ju

postavil na kozico. Potem sem domačo plastično dvolitrsko škropilnico, kakršno uporabljamo tudi za škropljenje rož, napolnil z modro galico in hipermanganom. Zatem sem s to mešanico poškrpil vse ulice plodišča in sate z odkrito in pokrito zalego. Pri vsakem panju sem za škropljenje vsakega plodišča porabil 1 – 2 dcl te tekočine. V sušnem in medpašnem obdobju moramo paziti, da to zdravilo ne pride v stik s sladkorno raztopino, saj bi prišlo do takojšnjega ropa.

Čebelarjem, ki jih še vedno pesti poapnela zalega, zato priporočam uporabo modre galice. Če niso prepričani v učinkovitost, naj jo najprej preskusijo samo v enem panju. Če modro galico naškrpimo po okuženih ličinkah v satju, jih čebele lažje očistijo. Lani sem še sam poskušal tudi z iglo in ročnim čiščenjem, vendar je trdovratno poapnelo ličinko težko odstraniti. Bolj ko je satje namočeno, boljši je učinek zdravljenja. Opozarjam pa, da je treba ta način zdravljenja uporabiti samo po končanem točenju medu.

HLADILNIK – TOPILNIK MEDU

JANEZ FIRM

Ker naravni med prej ali slej kristalizira, imamo pri delu in prodaji težave. Da ga spet utekočinimo, ga moramo za določen čas pogreti, pri tem pa obstaja nevarnost pregretja nad 40 stopinj C, pa tudi stroški topljenja niso majhni. Tehnične možnosti topljenja medu so razmeroma drage, sicer pa jih je več. Eno od preprostih, učinkovitih in poceni možnosti je v 5. št. SČ leta 1986 objavil D. Medved. Problem le-te pa je pregorevanje žarnic zaradi višje temperature, le-to pa preprečimo, če vgradimo ventilator, ki z zračnim tokom hladi žarnico in v vsej komori ustvarja enako temperaturo. S tem se zmanjšuje možnost pregretja in omogoča enakomerno topljenje medu, kar je zaželeno, če med topimo v kozarcih. V ta namen lahko uporabimo ventilator računskega stroja ali računalnika (približno 15 W), ta pa tudi dodatno ogreva komoro, tako

da vključitev ali izključitev le-tega služi tudi za uravnavanje temperature (J. Kropivšek).

Druga inačica tega doma izdelanega topilnika, ki ga uporabljam za gretje medice (20 – 25° C) in topljenje medu, je odvržena hladilnik, za večje posode pa odvržena zamrzovalna skrinja. Le-to postavimo na bok, da se odpira kot omara. Oba aparata že imata zadostno toplotno izolacijo in napeljšano električno instalacijo, funkcionalno in estetsko obliko. Če sami nimamo primer- nih, ju brez večjih težav dobimo pri znancih ali na odpadu. Hladilniku le odstranimo kompresor, saj mu z zadnje strani zmanjšuje prostornino. Zato odstranimo ta del izolacije in kot obrnemo navzven. S tem pridobimo ves prostor hladilnika. Če topimo med v kozarcih, pustimo police. Če v tak topilnik vgradimo tudi ventilator, so žarnice lahko v kotu zgoraj, sicer pa spodaj. Za

uravnavanje temperature imamo tri možnosti: ventilator (15 W), ozkogrnli priključek za žarnice najmanjše moči (7 – 20 W) in širokogrnli priključek za žarnice večje moči. Na en ali dva priključka pa lahko prek stikala vgradimo še diodo in s tem zmanjšamo svetilno in grelno moč žarnice na 25 odstotkov. S temi priključki in izbiro moči žarnice s pomočjo termometra brez težav dobimo želeno temperaturo, s tem pa se

izognemo možnosti, da bi med pregrela. Če pa vgradimo še termostat – strošek bo zato seveda večji – si bomo delo s takim topilnikom še olajšali. Takšen topilnik pa lahko tudi prodamo. V tem topilniku se med v kozarcih topi približno 24 ur, v čebričkih ali vedrih s prostornino do 60 kg se topi do dva dni, v večjih sodih do tri dni, odvisno od vrste medu oziroma stopnje kristaliziranosti.

Čebelarji nam pišejo

GREMO NA ŠTAJERSKO . . .

. . . gledat, kaj delajo . . . To našo lepo narodno pesmico, sem imel v mislih, ko smo ptujski čebelarji na Šentilju prestopili slovensko-avstrijsko mejo. Čebelarke in čebelarji ZČD Ptuj smo se 19. junija zbrali na ptujski avtobusni postaji. Med nami so bili tako preprosti haloški čebelarji kot ljubitelji čebel s fakultetno izobrazbo. Vsi smo želeli videti, kaj in kako delajo naši sosede avstrijski čebelarji. Bil je zares lep dan, še lepši zaradi skoraj tri tedne trajajočega slabega vremena. Izlet je vodil dipl. inž. agr. Vlado Tumpej, direktor Veterinarskega zavoda Ptuj in predsednik ZČD Ptuj. Ob poti smo občudovali velikanske njive, posejane povečini s koruzo in sojo ter z drugimi posevki za krmljenje prašičev. Ta del avstrijske Štajerske pretežno redi svinje za zakol in potrebe avstrijske mesnoživilske industrije.

Ob lepi avtomobilski cesti od meje do Gradca smo s pogledi iskali zlasti čebelnja-

ke. Cilj našega izleta ni bil nakup v graških veleblagovnicah, zato smo se mestu izognili po podzemskem, skoraj 10 km dolgem predoru pod mestom. Iz predora smo prišli pred Gratkornom in se mimo velikega kamnoloma peljali proti čebelarški šoli. Levo nad cesto je položen hrib, porastel s temnim, povečini smrekovim gozdom. Na jasi pod gozdom, 300 m od ceste, stoji čebelarška šola. Ob cesti je zanimiv kažipot. Nad napisom, ki nam pove, da je tu štajerska čebelarška šola, razen znanja pa ponuja tudi pristen med, kakovostne matice in zrele matičnike, je iz slame spleten čebelji koš, kakršne uporabljamo za ogrebanje rojev.

Ob šoli nas je pričakal njen direktor g. Ulz. Povabil nas je v prostorno učilnico in po kratkem pozdravnem nagovoru predstavil delo in pomen šole, ne samo za Štajersko in Avstrijo, temveč tudi za vso Nemčijo, Švico in Francijo. Vpliv te šole je

Ptujski čebelarji pred čebelarško šolo v Gradcu

G. Ulz (desno) v razgovoru s šolskim inšpektorjem. V ozadju del domače plemenilne postaje.

čutiti po vsej Evropi. Šola je zasebna, njeni lastniki pa so štajerski čebelarji. V njej so stalno zaposleni dva čebelarja-mojstra, pomočnik, laborantka, kuharica in direktor. Po potrebi povabijo tudi zunanje sodelavce. Redno oskrbujejo in na razne paše prevajajo 300 do 400 večinoma nakladnih panjev. Letno vzredijo tri do štiri tisoč kakovostnih matic. Državna sredstva so skromna, zato za uspešnost šole prodajajo med in matice. Umetne matičnike vlivajo samo iz čistega naravnega voska. Zreli matičnik stane 80 ATS. Neoplojene matice so po 100, doma oplojene matice po 250, selek-

cionirane na plemenilni postaji pa po 400 ATS. Matice pošiljajo po vsej Evropi. Gojijo tudi umetno osemenjene matice. Med naravno in umetno osemenjenimi maticami ni posebne razlike v zaleganju in dolgoživosti. Na šoli je tudi osrednji laboratorij za zdravstveno varstvo čebel tega območja Avstrije. Prejšnja leta so večjo pozornost namenjali spomladanskim pregledom mrtvic. Pregledali so tudi do 28.000 vzorcev. S pregledi je bilo veliko dela, bili so predragi in premalo učinkoviti. Večji uspeh pri zdravju čebeljih družin so dosegli z izobrazbo čebelarjev! Šola po svojem

Čebelarski mojster g. Marek pri odprtih plemenilnih

inkubator za zorenje matičnikov

programu deluje na amaterski način. Čebelar se mora izobraževati sam. Za poklicne čebelarje traja šola osem tednov, razdeljenih na več ciklov po deset do štirinajst dni. Predavanja so organizirana v času praznikov in počitnic, tako se jih lahko udeležijo tudi študenti in zaposleni. Po osmih tednih predavanj z vseh področij čebelarstva in praktičnega pouka dobi dijak naziv čebelar-pomočnik. Po treh letih praktičnega dela mora čebelar-pomočnik zopet v tečaj, dvakrat po tri tedne. Tako postane čebelar-mojster. Vsa predavanja plača deželna vlada. Tečajnik plača samo hrano in stanovanje v šoli, cena za člane društva za tri dni pa je 150 ATS. Za zunanje udeležence je cena 300 ATS. Ljubiteljem priporočajo tridnevne tečaje, ki potekajo na enak način kot daljši tečaji. Samo izobražen čebelar lahko z gotovostjo trdi, da ima zdrave čebele in samo take lahko prevaža. Če inšpekcija ugotovi na pasišču kužno, zastarelo bolezen, je čebelar zaradi malomarnosti kaznovan s 500.000 ATS. Za nas so to astronomske številke, vendar lahkomišelnih hitro strezljivo. Kadar čebelar doma opazi bolezen, navadno nese vzorec sata v šolo, po potrjenem sumu pa nato vzorec predajo veterinarski inšpekciji. Če se čebelar drži tega postopka, ne plača kazni. Šola ima izdelan razvojni program za vso Avstrijo. Sicer pa se na tej šoli izobražujejo čebelarji iz vseh nemškogovorečih dežel, torej iz Avstrije, Švice in Nemčije. V Avstriji je 160 čebelarskih mojstrov z diplomo šole v Gradcu. Samo na Štajerskem je 25 potovalnih učiteljev. Vsak od njih mora dvakrat na leto tri dni obiskovati tečaj, da dopolni svoje znanje. Kdo financira izobraževanje potovalnih učiteljev, nisem vprašal.

Pri zdravljenju s kemičnimi sredstvi so previdni. Čebele največ zdravijo na biološki način, in še to samo začetne manjše okužbe. Kadar so čebele močnejše okužene, jih sežgejo. Preiskusili so tudi več naših zdravil proti poapneli zalegi, vendar niso bila učinkovita in so puščala ostanke v vosku in medu. Tudi avstrijski čebelarji si pomagajo z različnimi zdravili iz sosednjih držav. Z natančno kontrolo medu in ostrimi sankcijami preprečujejo prodajo medu takih čebelarjev, nam je pojasnil g. Ulz. Prepovedano

je vsako preventivno zdravljenje, da ne bi pokvarili kakovosti medu. Zdravimo samo, če se pojavi okužba. Cena medu je dobra – 100 ATS, zato zelo pazijo na kakovost. Stroški pridelave medu znašajo 58 ATS. G. Ulz čebelarji s 300, pretežno nakladnimi panji, približno 100 pa jih je podedoval od očeta. Letno pridelava 5.000 kg medu in vsega prodaja na domu. Letno povprečje v Avstriji je 17 do 19 kg medu na panj. Pridelajo samo 60 odstotkov potrebne količine medu za domače tržišče. Mladi čebelarji se odločajo za nakladne panje, saj je z njimi manj dela. Po statistiki je v Avstriji približno 60 odstotkov nakladnih panjev in 40 odstotkov listovnih. Zaradi slabega vremena letos še ni bilo dobrega medenja, čeprav je bila spomladanska prognoza gozdnega medenja dobra. Hladno vreme maja in junija je pa vse pokvarilo. Tudi v Avstriji je prodaja medu repice in sončnice slaba, ker ga premalo reklamirajo. Ljudje so navajeni na temni gozdni med, vse druge pa odklanjajo, čeprav v kakovosti ni posebne razlike. Rešitev avstrijskega čebelarstva in možnost za pridelavo čistega naravnega medu vidijo predvsem v biološki selekciji. Pri vzreji matic sodelujejo z vsemi avstrijskimi čebelarji, ki želijo obnoviti genetske lastnosti svojih matic. Poglavitni cilji vzreje so količina medu, mirne nerojive čebele in ohranitev čiste vrste čebel (karnijke). Čebelarji iz vse Avstrije dajejo svoj najboljši vzrejni material šoli, šola pa nudi čebelarjem svoje najboljše matice. V Avstriji je prepovedan uvoz čebel in matic

Zreli matičniki. Satnike pokrivajo s polivinilno folijo, da čebele ne zidajo na pokrov panja in da ostane vlaga in toplota v panju.

Vodstvo izleta na domačiji čebelarja Fridricha (desno)

drugih pasem. V zahodni Avstriji ogrožajo čebelarstvo čebele italijanske pasme, zato tam vzreja matic ni mogoča. Nekaj podobnega se dogaja tudi na meji z Nemčijo. Tam čebelarstvo ogroža črna nemška pasma. Čebelarski mojster g. Marek nam je nato razkazal vzrejni čebeljak, prostore s pripravami za vzrejo in laboratorij.

G. Marek nam je pokazal tudi vzrejne družine, priprave za cepljenje žerk v matičnike, inkubator za »zorenje« matic in plemenilčke okrog šole. Ker sta nas zanimala tudi laboratorij in stanovanjski del šole, nas je g. Marek seznanil z laborantko, ta pa nam je predstavila svoje delo. Ko smo obiskali stanovanjski del šole, smo se nekateri spomnili, da smo že pred dvajsetimi leti na tej šoli obiskovali tridnevni tečaj pod vodstvom neutrudnega tajnika PD Ptuj g. Jožeta Acka. Še vedno smo hvaležni nekdanejemu, zdaj žal že umrlemu direktorju šole g. Reinprechtu, saj nam je omogočil

takšno bivanje in šolanje, kot je veljalo za avstrijske čebelarje.

Od prijaznega osebja šole smo se poslovali z zabojem pristne haloške kapljice. Naša naslednja postaja je bil Deutschladsberg. Tam je vodstvo izleta prevzel agronom dipl. inž. Jöbstl, zaposlen pri Kmetijski zbornici za Štajersko kot svetovalec za čebelarstvo in ribištvo. G. Jöbstl je hkrati tudi tajnik združenja poklicnih čebelarjev za celotno Avstrijo.

Avtobus je vijugal po lepi cesti na avstrijski Kozjak ob naši severni meji, na nadmorsko višino 600 m v Oberlatein k čebelarju, ki čebelari z 200 nakladnimi panji Zandrove mere. Avstrijci skušajo obdržati hribovske kmetije z dodatnimi viri dohodkov, kot so kmečki turizem, čebelarstvo in sadjarstvo. Prvi kmet, ki smo ga obiskali, se ukvarja s kmečkim turizmom in čebelarstvom. Pred veliko hribovsko kmečko hišo, ki je še ni pokvaril tirolski slog, nas je pozdravila celotna družina. Gospodar Friedrich Truschnegg nam je najprej pokazal svoje čebelarstvo. V veliki gospodarski lopi so bili shranjeni kmetijski stroji in vsa rezervna čebelarska oprema. Panje izdeluje sam, čeprav ni mizar. Pozna tudi naše, kot pohoštvo izdelane panje, vendar pravi, da pridelek v njih ni nič večji. Ima samo nakladne panje Zandrove mere. Čebelari na štirih stojiščih in ne prevaža. Ogledali smo si bližnje domače stojišče. Odprl je nekaj panjev in razočarano dejal: »Sami vidite, da je vse suho. Sredi sezone krmim, da preživijo! Pomladna paša je zaradi slabega vremena povsem odpovedala.

Pri nakladnih panjih čebelarja Fridricha

Naš gostitelj in konstruktor »domačega« viličarja čebelar Fridrich Truschnegg.

Če odpove še gozd, bo to katastrofa. Vprašujete, kako v 200 panjih preprečujem rojenje? Rojilnega razpoloženja si želim. Ko ga opazim na bradi, prinesem novo naklado, napolnjeno s samimi satnicami. Odmaknem panj, ki je v rojilnem razpoloženju, na njegovo mesto pa postavim naklado s satnicami. Vse čebele z matico ometem na satnice, vso zalego z medom pa dam na eno šibkejših družin. Ometenec na satnicah takoj dobi 5 litrov sladkorne raztopine. Ker nima dovolj prostora za skladiščenje, se loti gradnje satja. Že v dveh dneh je satje izdelano. Čez teden dni pogledam, če matica že zalega. Če ima zalego vsaj na dveh satih, dodam matično rešetko in vrnem odvzete naklade. Tak panj ne bo rojil, donos medu pa je vsaj za polovico večji kot donos v panju, ki ni rojil.

V kleti svoje hiše nam je pokazal lepo urejen prostor za točenje medu. Ima veliko radialno točilo, korito za odkrivanje satja in zanimiv čistilec za med. Prečiščen med skladišči v 300-kilogramskih sodih. Ves med polni v kozarce in ga dostavlja strankam. Izdelal je zanimiv ročni viličar. Ta lahko dvigne poln sod medu in ga prepelje na drugi sod. Po ogledu čebelarstva smo si ogledali velike hleve za živino in se zanimali za način kmečkega preživetja v hribih.

Viličar s sodom na paleti

Ob slovesu so nas pogostili z dobrim medenim pecivom in domačim jabolčnikom. Tudi njim smo podarili zaboj zlate haloške kapljice z željo, da bi se prihodnje leto srečali pri nas v Halozah.

Na zadnji postaji našega izleta smo obiskali mladi zakonski par. Njuna petletna zgovorna deklica nenehno spremlja svojega očka pri njegovem delu. G. Bernhard nam je pojasnil svoj način čebelarjenja. Povedal nam je, da se preživljajo zlasti z živinorejo, s pomočjo posojil je na dveh hektarih nasadil velik nasad ameriških borovnic, sadja in ribeza. Ameriška borovnica

Panj na vaji je zaščiten s streho.

Pri čebelarju Bernhardu (v kombinezonu v sredini), za njim stoji g. Jöbstl in desno žena čebelarja Bernharda.

je močvirska rastlina, zato je izkopal tri vodnjake in uredil kapilarni namakalni sistem. Čebelarji s 60 nakladnimi panji. Tudi on čebelarji na svoj način. Do konca junija so vse družine na višku razvoja, pri tem pa si pomaga tudi z dražilnim krmljenjem. Prvi teden julija vzame iz vseh panjev stare matice in z njimi naredi narejence. Iz panja vzame sat zalege z matico in dvema medenima satoma. Prazen prostor v obeh panjih zapolni s satnicami, osnovni družini pa vcepi zreli matičnik. Izleže in oplodi se večina matic. Ker v panju ni odprte zalege, čebele bolje izrabijo gozdno pašo, ki se začenja v tem času. Krmijo samo s plastičnimi vedri, neprodušno zaprtimi s plastičnimi pokrovi. Ti so opremljeni z gosto mrežo, ki zadržuje raztopino, da jo čebele počasi porabijo.

Nasad ameriških borovnic, ki jih tudi goji čebelar Bernhard s kapilarnim namakanjem.

Ogledali smo si njegovo stojišče 25 panjev v bližnjem gozdiču. Njegove družine so bile pripravljene na odvzem matic in imele so lepe medene vence. Čebele so bile zelo mirne. Ker smo bili radovedni, smo s hrbti čebelam zaprli dohode v panje, vendar se zato niso vznemirile. Rahel dež nas je pregnal pod streho gostoljubne hiše. Gospodinja se je izkazala s svojimi medenimi pecivi, gospodar pa z vinsko kapljico. Domov smo se vračali prek mejnega prehoda Radlje ob Dravi. Nebo se je zjasnilo. Lepa vožnja ob Dravi, po dolini, obsijani z večernim soncem, s temnimi pohorskimi gozdovi na desni in s ponosnim Kozjakom na levi, nas je spodbujala k razmišljanju o današnjih doživetjih in o predvojnih časih, ko so bili slovenski čebelarji združeni v čebelarski zadrugi. Če bi tedaj začeto delo po vojni nadaljevali, danes prodaja medu po sprejemljivi ceni ne bi bila problem. Na področju trženja smo na dnu, če že ne na

G. Tumpej si ogleduje petlitrsko vedrico za krmljenje čebel.

V gozdu pri stojšču nakladnih panjev. Prvi je g. Maks Medved, ki je podaril hrvaškim čebelarjem devet panjev in jih dvajset brezplačno prepelejal v Osijek.

ravni latinskoameriških držav. Lepo zastavljeno predvojno organizacijo je uničil povojni boljševistični sistem. Ne zapravljajmo časa z ugotavljanjem nepravilnosti. Začnimo na novo, po svoje, saj smo prvič v zgodovini sami svoji gospodarji. Zato, dragi

moji slovenski čebelarji, obnovimo izkušnje naših prednikov in oplemenitimo svoje znanje z izkušnjami naših znanstvenikov. Pri oranju naše ledine bodimo strpni, preudarni in složni. Naj bodo naš poglavitni cilj zdrave in močne družine ter biološko čista proizvodnja. Ne zametujmo izkušenj naših sosedov!

Zadnji sončni žarki so božali lepo obnovljeni Ptujski grad, ko smo se polni lepih doživetij vračali domov. Pozdravljalo nas je zgodovinsko mesto ob Dravi, nam želelo dobrodošlico in skrivnostno šepetalo. »Tisočletja sem doživljalo vzpone in padce in končno doživelo novo zlato jutro mlade slovenske države. Čebelice so preživele dve ledeni dobi, pa bi ti, moj dragi slovenski čebelar, ne preživel ene?« Ptujski čebelarji želimo vsem slovenskem čebelarjem, naj jim na vseh področjih medi.

ČEBELARSKI DAN NA RADGONSKEM SEJMU BREZ ČEBEL NI MODERNEGA SADJARSTVA

FRANCI KLEMENČIČ

V okviru 30. jubilejnega mednarodnega kmetijskega živilskega sejma v Gornji Radgoni je bil 23. avgusta dan čebelarjev. Ta dan so se na radgonskem sejmu zbrali številni čebelarji in strokovnjaki s tega področja. Za čebelarje so organizatorji pripravili dvoje predavanj, spregovorili pa so tudi o težavah, ki tarejo čebelarje, zlasti v letošnjem sušnem obdobju. Suša je namreč zelo zmanjšala pridelok medu.

Najprej je prof. dr. Jurij Senegačnik spregovoril o čebeljih boleznih, o varozih in poapnelih zalegi v Sloveniji in svetu. Znano je, da v Sloveniji zatiramo varozo že 11 let predvsem na kemoterapevtski način. V zadnjih treh letih smo to bolezen na Slovenskem kar dobro obvladali.

Inž. Milko Kranjc je govoril o pomenu

čebelarstva za moderno sadjarstvo. Ugotavlja, da ni modernega sadjarstva brez čebel. Za normalno oploditev sadnega drevoja v intenzivnih sadnih nasadih je potrebno najmanj pet živalnih čebeljih panjev na hektar. Prej je zadostoval le en panj. Tako intenzivno oplojevanje sadnega drevoja omogoča, da na hektaru sadnih nasadov pridelamo od 30 do 40 ton sadja.

Želja čebelarjev je, da bi država bolj podpirala njihova prizadevanja v obliki raznih regresov in pri nakupu materiala. Predvsem pa si želijo, da bi bili uspešnejši v boju proti pretirani uporabi kemičnih sredstev, saj ta zelo uničujejo čebelji zarod.

Radgonski sejem daje že vrsto let čebelarstvu poseben pomen, tako je bilo tudi na letošnjem; to ugotavljajo vsi, ki jim čebelarstvo nekaj pomeni.

KAKO SMO LETOS ČEBELARILI V DOLENJSKIH TOPLICAH

TIHOMIR BARBIČ

Spomladanski razvoj čebel je bil zelo ugoden. Čebele so se zelo lepo razvijale

in družine so bile zelo močne. Ko se je aprila začelo deževje, so družine začele

vidno pešati, matice so manj zalegale, donos je bil klavrn. Maja so si družine sicer opomogle, vendar so bile noči premrzle, zato ni bilo jutranjih letov ali pa so bili pozni. Zaradi tega je prihajalo tudi do manjšega medenja – zamedil je javor in proti koncu maja za nekaj dni tudi smreka. To medenje je bilo kratko, zato je bil donos zelo slab, tako da so čebele nabrano tudi pojedle. Čebelarji letos nismo točili, saj nam je cvetenje kostanja spral dež, tako da čebelarji Dolenjskih Toplic in Straže ne pomnimo tako slabe letine. Ob vsem tem pa se je pojavila še huda gniloba, ki jo skušamo na vse načine zatreti. Na naše območje čebe-

larji letos niso prepeljali čebel, saj ni bilo donosov. Tam, kjer čebele krmijo, so zdaj zelo dobro razvite. V drugih čebeljakih so čebele zelo zelo lačne, tako da priporočamo čimprejšnje krmljenje. Dražilno krmljenje zdaj ni več potrebno, zdaj moramo čebele že krmiti za zimo. Poapnelo zalego smo skušali odpraviti z gramom modre galice na panj (1 gr na 2 dcl sladkorne raztopine). Z vstavljanjem fluvalinatnih paličic pa smo bolj ali manj odpravili tudi varozo. V Novem mestu smo za vse člane društva že organizirali tudi nakup sladkorja po ugodnih cenah.

MAJHNA IN NAJMANJŠA ČEBELARSTVA

(Nadaljevanje)

MARJAN DEBELAK

Čebelarjenje z lésico

Že v prejšnji številki Slovenskega čebelarja smo začeli opisovati lésico.

Lésico si lahko naredi (ali priredi iz smukalnika) vsak kolikor toliko spreten čebelar sam. V pomoč so mu pričujoče fotografije in razlaga.

Že na pogled je lésica podobna smukalniku. Na isti način se pritruje in namešča pred žrelo panja, vendar se od njega razlikuje v treh pomembnih stvareh.

Prva razlika je v tem, da ima na mestu smukalne plošče z luknjicami matično re-

šetko. Za udobnejši prehod čebel je najboljša palična rešetka, v katero brez težav vstavimo letvico ali dve kot dodatno brado za lažje prehode skozi rešetko tudi v gornjih režah.

Druga razlika je v tem, da površina nad predalčkom smukalnika pri lésici ni prekrita z mrežico kot pri smukalniku, temveč z lesonitno ploščico, ki ima nekaj lukenj, dovolj širokih, da skozi padajo odmrli troti in drugi odpadki, ki jih čebele ne morejo zvleči skozi matično rešetko. To je pomembno zato, da pri daljši uporabi lésice

Lesica z vsemi deli

Lesica, razstavljena na dele: predalček, ohišje z matično rešetko in pritrilno ploščico, trotovska in matična spreletalnica.

odmrli troti ne bi mašili izhoda in da bi čebelar lahko preprosto odstranil odpadke ter videl, kaj se je nabralo.

Tretja razlika je v tem, da lesica nima izhodov za trote, ker bi skozi seveda ušla tudi rojna matica.

Na lesico kot poseben »luksuzni«
dodatek pa lahko namestimo tudi zamreženo trotovsko spreletalnico.

V spreletalnico pridejo troti, ob rojenju pa pride na sprelet skozi stropno odprtino tudi matica in se nato vrne v panj. Čebele-delavke, ki tudi zaidejo v to spreletalnico, pa iz nje lahko odletijo skozi stranski odprtini, pokriti z matično rešetko.

Čebelarjenje z lesico (ki je v osnovi zamisel Igorja Franciča) sva s prijateljem Igorjem preizkusila pri njegovih dveh družinah lansko zgodovinsko leto. Obe družini, ki sestavljata celotno Igorjevo mini čebelarstvo (videli ste njegov čebeljak na balkonu na začetku te razprave v nadaljevanjih), sta se spomladi razvijali brez čebelarjevih pregledov ali posegov. V začetku maja, ko sta bili družini za mrežico okenc že nabito polni čebel in je kazalo na rojilno krizo, sta dobili na žrela lesici.

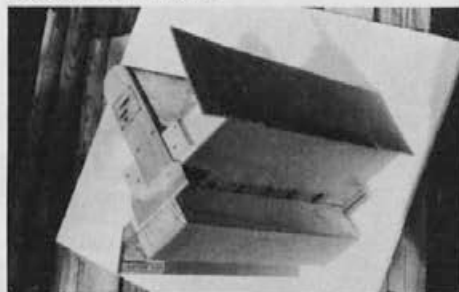
Obe družini sta skoraj hkrati skušali rojiti, in to tako s staro kot tudi z mlado matico. Roji, ki se jim zaradi lesice matice niso mogli pridružiti, so se redno vračali.

Kakšen roj se je vrnil, ne da bi se vsedel na vejo, kakšen pa je za nekaj časa obvisel na veji (dve do štiri ure) in se nato vrnil. Igor, sicer velik ljubitelj čebel, a iz zdrav-

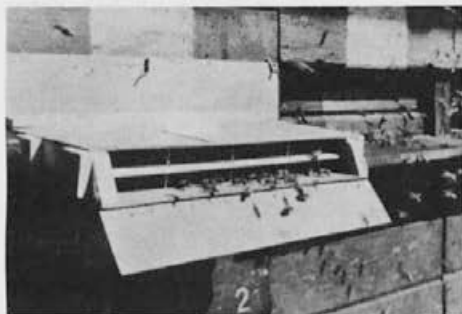
stvenih razlogov ne more ogrepati rojev z dreves, je užival ob takem in tolilek rojenju. Vsak roj je spremljal kar dvakrat: ko je roj zapustil panj in ko se je vanj vrnil. Pa še sladko zavest je imel, da pri vsem tem dogajanju ni obremenjen z nobenim delom in skrbjo.

Ko je minilo približno mesec dni po prvih rojih, sva odstranila lesici, da bi se mladi matici, ki sta morali ostati v panjih, lahko sprašili. To se je tudi zares zgodilo in družini sta že pred žrelom pokazali nov delovni polet in sta v panje tvorili velike koške obnožine. Pripominjam, da sva obe družini pregledala šele jeseni (po letu dni!). Obe sta imeli (v Ljubljani!) tudi polne zaloge medu.

V letošnjem izjemno nerojnem letu sem poskus z lesico nadaljeval pri moji družini v 10-satnem panju. Kljub temu da sem družino še dodatno okreplil s sati pokrite zalege, pa ni rojila.

Lesica s spodnje strani. Predalček je rahlo premaknjen naprej, da se vidijo odprtine, skozi katere padajo v predalček smeti in mrtvi troti.

Lesica, pritrjena na AŽ panj – brez trotovske spreletalnice

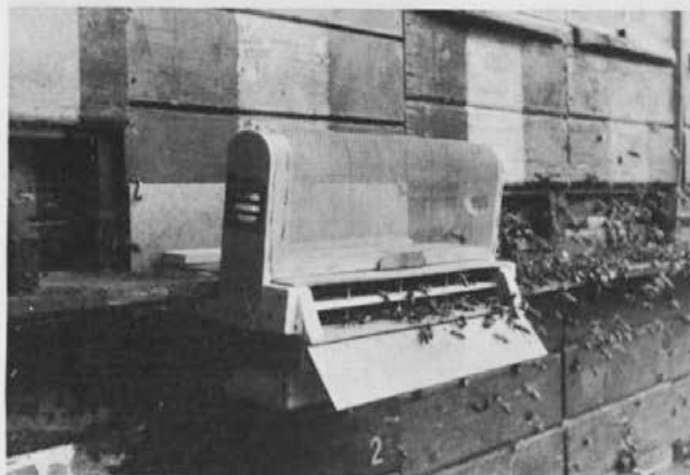
Kaj je nauk tega poskusa? Ne le potrditev, da z lésicó lahko čebelarji domala vsak (tudi invalid in bolnik in ljudje z malo prostega časa ali s pomanjkljivim znanjem o čebelah), ki ima veselje do čebel, ampak da je s tem čebelarjenjem mogoče pridobiti celo nekaj medu, morda ne dosti manj kot z rednim brskanjem v panju, zlasti če brskamo nespametno.

Kaj pa čebele? Težko je verjeti, da bodo ob vsakoletni uporabi lésicó čebele »ugotovile«, da je rojenje nesmiselno. Tudi razmišljanje o silnem stresu, ki pretresa čebele zaradi našega posega v njihovo življenje, ni logično. Kar zares vidimo in o čemer smo se prepričali pri čebelah, je le presenetljivo hitro prilagajanje čebel vsakim novonastalim razmeram, vendar v skladu s pglavitnimi zakoni njihovega življenja (prilagajanje proste graditve satovja razpoložljivemu pro-

storu, uporaba satnic, aktiviranje voskovnih krmilnih žlez čebel ob posebnih pogojih itd.).

Vrnimo se še enkrat k dogajanju v panju z lésicó za preprečitev izrojitve. Čebele navadno rojijo, ko so pokriti prvi rojni matičniki in le nekaj dni pred izleganjem prve mlade matice. Ko zaradi lésicó stara matica ostane v panju in se rojne čebele ob prvem poskusu izrojenja vrnejo, lahko čebele enako neuspešno izrojijo s staro matico še nekaj naslednjih dni. Prva izležena mlada matica pa staro umori in čez nekaj dni poskuša družina rojno srečo z mlado. Medtem ko je roj zunaj, prva izležena mlada matica – pevka pa neuspešno išče prehod skozi lésicó, prihajajo iz zrelih matičnikov druge mlade matice – kvakarice, ki so komaj čakale na ta trenutek. V našem primeru tudi te »kvakarice« – (tako jim pravimo, ker se njihov glas iz zaprtega matičnika sliši kot kvakanje) – obračunajo med seboj in s prvo izleženo matico, ko se ta vrne v panj.

Zgodba se ponavlja ob vsakem naslednjem poskusu izrojitve, dokler traja rojno stanje. To pa lahko traja največ pet dni s staro matico in približno šestnajst dni z mladimi maticami, skupaj torej približno 21 dni. Tako dolgo trajajo poskusi izrojitve z lésicó samo teoretično, saj bi to pomenilo možnost za preveliko število poskusov izrojitve, česar pa doslej nismo opazili.

Lesica na panju. Dodatna ožja brada je za lažji prehod čebel. Foto: Marjan Debelak.

Osnutek po zamisli Igorja Franciča pripravil Marjan Debelak. Prototip izdelal mizarski mojster in čebelar Franc Bitenc.

V najinem poskusu je prva družina (v večjem panju) poskusila izrojiti osemkrat, druga (v manjšem panju) pa petkrat. V času rojenja ni bilo izdatne paše, vendar se rojenje zato ni hitreje ustavilo oziroma zaključilo.

Po drugi strani pa lani, v času slabe paše, kljub rojnemu stanju ni bilo nobene posebne škode pri donosu medu.

Lahko pa domnevamo, da bi tudi družine z lésico, če bi se pojavila obilna paša, prekinile rojno stanje in podrle matičnike, ker bi se iz predrojnega počivanja usmerile v nabiranje medu, ki je najmočnejši zakon čebel.

Kot rečeno, lésico lahko odstranimo po približno 30 dneh od pojava prvih zaleženih matičnikov v družini.

V takem primeru mlade matice – če je rojenje izvedeno do konca oziroma zadnjega matičnika – skoraj ne zadržujemo v

panju, da bi poletela na praho – kot vemo, se matica opráši na prostem. Mlado matico pa lahko zadržujemo v panju (ali matičnici) tudi mesec dni, da ji ugasne nagon po prašitvi.

Z lésico imamo torej možnost, da v posebnih primerih (če ne pride takoj do rojenja . . .) podaljšamo njeno namestitvev na žrelu celo do 60 dni, in to brez bojzani, da se mlada matica zatem ne bi sprášila.

Po končanem rojenju ostanejo s pomočjo lésice v panju vse čebele. Številnim se življenjska doba podaljša, ker se niso ukvarjale s krmljenjem matic, to pa delno nadomesti tudi skoraj enomesečno prekinitvev zaleganja.

Družina ima na koncu ukrepa z lésico sprášeno mlado matico in je spet v močnem razvojnem zagonu, čebelar pa to lahko ugotovi in spremlja celo samo z opazovanjem čebel pred žrelom panja.

KAKO PREPREČITI ROPANJE?

LOJZE BUKOVŠEK

Pred nekaj dnevi me je urednik vprašal: »Kako kaj z maticami?« Odgovoril sem mu, da jih je bilo poleti vedno premalo. Toda zdaj, ko smo se osamosvojili, jih bom imel še oktobra. Po krajšem pogovoru sva ugotovila, da bi bila za slovenske čebelarje žgoča tema »ropanje«. Res je, da je ropanja oktobra že nekaj manj, res pa je tudi, da je v majhni Sloveniji ta tema aktualna pravzaprav prek celega leta. Vesel bom, če bo ta zapis pomagal preprečiti propad nekaterih čebeljih družin.

Prikrito ali tiho ropanje težko odkrijemo, saj v njem navadno sodeluje razmeroma majhno število čebel. Kljub temu v daljšem času toliko izpraznijo zaloge hrane, da družina, ki v svojem domu ni odkrila roparjev, propade.

Tudi na zunaj pa zlahka opazimo burno ropanje. V začetni fazi seveda ni toliko opazno, ko pa se razbohoti in razširi na večje število panjev ali pa kar na celotne čebelnjake na pasiščih, se začne prava vojna. »Ne boj, ampak mesarsko klanje!« To je pravi obup za čebele in tudi za

čebelarja. Da se temu izognemo, je ropanje bolje preprečevati kot zdraviti. Glede ropanja bi bilo najbolje, da bi bili čebelnjaki vsaj 500 m oddaljeni drug od drugega. Če pa ne gre drugače in imajo čebelarji čebele ob svojem domu, naj bodo složni in strpni ter v kritičnem položaju, kot je ropanje, delajo z roko v roki. Pojavi se na primer rop. Navadno začne ropati ena družina, in to bodisi v domačem ali v sosednjem čebelnjaku. Svojo žrtev najde največkrat v šibkejši ali v brezmatični družini. Kadar pred žrelom opazimo nenavaden let posamezne čebele, se morda že celo spoprijemajo po dve skupaj, in se zavrtita na tla. V panj vletavajo prazne čebele, iz panja pa izletavajo z velikimi zadki, polnimi sladkega medu. Roparice se skušajo čim hitreje in čim bolj neopazno zmuzniti v panj in tudi iz panja. Če bi skušali tako čebelo ujeti, jo zelo težko. Čim prej skuša namreč uiti z nevarnega območja. Ropani družini lahko za nekaj minut popolnoma zapremo žrelo. Ko ga odpremo, skušajo roparice naenkrat odnesti plen na svoj dom. Takrat pa jih

potresemo z moko. Morda bomo na ta način ugotovili, v kateri panj vletajo beli »mlinarji«. Kadar je sum na rop potrjen, žrelo pripravimo na 1,5 cm. Bolj ga ne bi smeli, če družina ni pod kontrolo, in sicer zato, da se žrelo ne zamaši z mrtvicami. Priporočam pa, da pred žrelo na brado panja pristonite steklo, veliko približno 15 cm x 7 cm. Roparice se na obeh straneh zaletavajo v steklo. Tako ne morejo naravnost ne v panj in ne iz njega, domačim čebelam pa poveča obrambno površino med steklom in žrelom. Ta vmesni prostor pa braneči se družini koristi tudi za označevanje pripadnosti čebel. Če ropanja nismo uspeli odkriti z »mlinarji«, ga bomo zelo težko čez dan, posebno v začetni fazi. Zvečer, ko se druge družine že umirjajo, roparice še vedno čakajo na svojo priložnost. Čebele pa so težke, kot da je paša obilna. Kaj storiti zdaj s tako družino? Čebelarji vedno pripravijo ropano družino. Če je ropanje močno, jo za nekaj časa celo popolnoma zaprejo in zračijo od zadaj. Uspeh pa je minimalen. Nekateri pa čebele odpeljejo drugam, če jih imajo kam. Na ta način kaznujejo tisto družino, ki je svoje zaloge slabo varovala. Ljudje pa vedno kaznujejo tistega, ki ropa. Če ta zakon prenesemo na čebele in pripravimo tisto družino, ki ropa, rop takoj poneha. Žrelo roparja je treba pripreti tako tesno, da čebela, ki hoče v panj ali iz njega, ne more gladko smukniti skozi žrelo, ampak se mora skozi zoženo žrelo dobesedno zriniti. Vsak agresor pa mora imeti za napad v določenem času primerno število vojakov, vendar ti ne smejo biti demoralizirani. Ob tako zoženem žrelu pa skozenj ne more hitro priti zadostno število napadalcev, pa še ti so demoralizirani, ker doma ni več tako, kot bi moralo biti. Skozi ta ozek prehod pa

morajo potekati še vse druge dejavnosti, kot so: donos vode in cvetnega prahu, prvi izleti mladih čebel in tudi izleti drugih čebel. Roparska družina ima zdaj naenkrat sama s sabo dovolj dela, zato ji ne pride na misel, da bi še ropala. Za roparice pa ni nevarnosti, da bi si z mrtvicami zamašile žrelo in se zato zadušile, saj čebele odmirajo le v ropani družini. Nevarnost zadušitve pomenijo le troti, če bi se kateri zagozdil. Če je družina zelo priprta, svetujem, da ji ne dodajamo fluvalinatnih paličic, saj se čebele tedaj še dodatno vznemirijo, ravnovesje se poruši in družina se lahko zaduši. Zato je bolje, da počakamo, da ropanje poneha in da si družina spet opomore.

Priprto družino približno po enem tednu spet odpremo, tako da je žrelo odprto toliko, kolikor je primerno za letni čas. Začuda pa se količina zalege v taki družini ne zmanjša. V normalnih okoliščinah se ni bati, da bi ozdravljena družina vnovič začela ropati. Skoraj bolj nevarno je, da začne ropati roparju sosednja družina. Pogosto se to zgodi že naslednji dan po priprtju roparske družine, in sicer zato, ker se določeno število čebel zaradi ozkega žrela zeteče k sosednji družini, tam pa vzbudijo roparsko strast.

Tako ravnam, če se je rop že začel, preprečujem pa ga drugače. Vendar pa ropanje lahko preprečujemo samo, če je čebelarstvo na samem. Ne vem pa, kako bi bilo preprečevanje uspešno tam, kjer je čebelarjev več. Na 1 kg kristalnega sladkorja dam 2 žlici tekočega medu in dobro premešam. To zmes dam malo stran od čebelnjaka. Stare čebele, ki so najbolj nagnjene k ropanju, se tam zamotijo in tudi nekaj dobijo, drugih družin pa ne vznemirjajo. Seveda pa gredo raje tja, kjer si za sladek grizljaj ni treba posebej prizadevati.

Čebelja paša

IZBOLJŠAJMO ČEBELJO PAŠO V NAŠI OKOLICI

MATJAŽ BERGANT

Spet mineva za slovenske čebelarje ena slabših letih, saj po kostanjevi paši čebele niso imele več časa nabirati.

Naša okolica je vedno bolj urejena in obdelana, zato je vedno manj naravne paše. Čebelarji sami moramo vse bolj skrbeti za sajenje in razmnoževanje medovitih rastlin. Priznajmo, da smo za boljšo in raznovrstnejšo pašo čebel doslej sami presneto malo naredili. Je pač tako, čas beži in če ne bomo danes ukrepali, nam bo čez nekaj let spet žal.

Primeren čas za sajenje trajnic je tu!

Za izboljšanje zgodnje spomladanske paše v okolici čebelnjaka lahko na primerenih mestih nasadimo LESKO in VRBO. Posebno primerna je KÜBLERJEVA vrba, saj je glede vlage in zemlje nezahtevna in se rada prime, za čebele pa je zelo zanimiva. Uporabna je tudi za živo mejo (Slovenski čebelar, št. 3/63). G. Šivic na svojih predavanjih pripoveduje, da čebelarji pri izlivu Donave v Črno morje vozijo čebele na vrbo in da zgodaj spomladi tudi točijo vrbov med.

Čas med akacijevo in kostanjevo pašo nekateri izkoristijo na smreki. Večina čebelarjev prevažalcev, ki so vozili na Hrvaško, pa zelo dobro pozna AMORFO, saj so se na tej paši vedno ustavljali, da so izrabili čas med dvema pašama. Večkrat so tudi točili amorfov med, ki je prijetnega okusa in rdečkaste barve.

Čebele se po akacijevi paši izdatno oskrbijo tudi s prepotrebno (rdečkasto) obnožino. Grm amorfe ima zelo močne korenine, z njimi pa lahko tudi utrdimo teren. Če jo posadite ob potoku, se bo seme samo raznašalo.

Lani smo povsod po Sloveniji posadili precej LIP. Upajmo, da so prave vrste in jih bodo čez nekaj let vesele tudi čebele.

Čebelarji in ljubitelji narave so z Daljnega vzhoda k nam prinesli drevesa, zelo zanimiva za čebele, to so SOFORA, KERLATERIJA in EVODIJA – znana tudi pod imenom čebelje drevo.

Cvetoče evodije v Volčjem Potoku

Tu in tam lahko poleti pri ljubiteljih čebel vidimo to lepo cvetoče drevo. Tudi v Volčjem Potoku imajo nekaj že večjih dreves evodije. To drevje je predvsem zanimivo zato, ker cveti in seveda medu julija in avgusta, ko ni drugega cvetja. Razen tega je cvetoče drevo v okras okolici in v ponos gospodarju.

Zanimivo je, da evodija lepo raste in izdatno medu tudi na nadmorski višini 750 m. Glede zemlje ni zahtevna, če jo negujete, raste hitro. Zraste do velikosti velike jablane.

Žal, družbenega denarja za izboljšanje čebelje paše zdaj ni, toda tudi z majhnimi

sredstvi lahko individualno ali v okviru društev marsikaj naredimo.

ZLATA ROZGA ALI VRBAK

IVAN KRAJNC

Za čebele je najbolj kritično obdobje čas od srede julija do konca avgusta. Tedaj v naših krajih navadno ni nobene paše, večkrat pa je za ta čas značilna tudi dolgotrajna suša, ki zamori ali vsaj osuši še tisto malo cvetja. Zaradi tega so srečni tisti čebelarji, ki v tem času vedo za cvetoče rastline.

Ena redkih takih rastlin je **zlata rozga** – na Hrvaškem ji pravijo vrbak (latinsko *Solidago serotina*, nemško *Goldraute* ali *Gol-drute*). V Podravini na Hrvaškem jo imenujejo tudi zlatnica, v srbskih čebelarskih knjigah pa zlatošipka. Zlata rozga je že dolgo znana kot zelo medovita rastlina. Nемец Weipel v svoji brošurici »Die Gol-drute« pripoveduje, da je več let opazoval pašo na vrbaku. Največji donos je kazala tehtnica 16. avgusta 1916 – 5,90 kg – in 17. avgusta 1916 – 6,60 kg. Taki donosi so sicer redki, vendar pa skoraj vsako leto dosežejo kilogram ali dva. Seveda pa gre v teh primerih za velike površine zlate rozge z majhnim številom čebeljih panjev. Take velike površine vidimo ob Donavi in na Hrvaškem ob Savi v Slavoniji, kjer raste vrbak na velikih, sicer nerodovitnih tleh savskega proda.

V Sloveniji je vrbak sicer povsod, vendar ga skoraj nikjer ni toliko, da bi kaj izdal. Precej ga je videti ob Savi v bližini Brežic. Ob Dravi najdemo zlato rozgo vzhodno od Ormoža. Tam je to rastlino razmnožil pokojni Jakob Bratuša, zelo napreden velečebelar iz Obreža. Danes je tam vse poraslo s to rastlino. Od Drave se je rastlina razširila čez polja v gozdove Koračice. Prebivalstvo ima z njo pravzaprav le škodo, saj je dobra le za steljo. Čebel je tam zelo malo, kljub temu pa se čebelarji ne hvalijo, da zlata rozga pri njih medi.

Vrbak je trajnica. Na večje razdalje se razmnožuje s semenom, na stalnem kraju pa se razrašča po koreninskih izrastkih. Na jesen mu odpade listje, steblovje pa usah-

ne. Živa ostane korenika. Vsako pomlad, točneje aprila, poženejo mladike, ki se razraščajo na vse strani, tako da do konca julija zrastlejo od 1 do 1,5 m visoko. Šibasta okrogla stebila so obraščena z ozkimi, dolgimi, priostrenimi listi, ki so nekoliko podobni vrbovemu listju – odtod vrbak. Vrh se razraste v obširno lat z obiljem zlatorumenega cvetja v košaricah. Posamezni cveti so zelo majhni. V vsaki košarici jih je približno 20. Cvet pa sicer nima posebno prijetnega vonja.

Vrbak se razcveti v drugi polovici julija in cveti cel avgust in daleč v september. Še oktobra vidimo posamezne cvete na mladih poganjkih te rastline. Seme zori pozno jeseni – oktobra in novembra – in se prav trdno drži na razcvetju. Ob ugodnem vremenu veter raznaša seme šele pozimi in spomladi.

Vrbak se razmnožuje s semenom in prek koreninskih izrastkov. Veter raznaša seme na velike razdalje, plavi ga tudi voda, tako da se razširja tudi na ta način. Na stalnem mestu pa se vrbak razrašča tako, da poleti vsaka rastlinica pod zemljo poganja motvozaste poganjke. In to na vse strani, 20 do 30 cm okrog sebe. Drugo pomlad požene vsak tak izrastek novo steblo. Rastlina se na mestu, na katerem se je enkrat vgnezdila, razmnožuje hitro in tako silovito, da je domala ni mogoče zatreti. Če jo še tolikokrat pokosimo ali celo požgemo, ne pomagaj; vedno znova udari na dan. Zatrli bi jo samo tako, da bi zemljo temeljito prekopali in uničili vse korenine.

Vrbak je torej plevel, ki ni za nobeno rabo, ker ga ne mara nobena žival. Raste naj le na takih prostorih, na katerih ne gojimo drugih kultur. Glede zemlje in podnebja je zelo skromen. Zadovoljen je z vsako zemljo in raste po celi Evropi. Rad pa raste na sončni legi, saj v senci hira in sčasoma odmre.

Umetno vrbak lahko razmnožujemo le s koreninskimi izrastki. Kdor ima primerno zemljišče, naj jeseni ali spomladi poskusi zasaditi nekaj rastlin vrbaka. Za to ne bo nikomur žal, saj bodo čebele v kratkem času imele v brezpašnem in sušnem obdobju vsaj dovolj cvetnega prahu.

Botaniki so našteali več kot 50 vrst vrbaka, v Sloveniji pa jih je 12 do 15 vrst. Med seboj se ločijo po velikosti stebela ali cvetne metlice. Vse vrste pa cvetijo zlato rumeno. Vrbak je doma v Ameriki, v Evropo pa so ga prinesli Španci pred kakšnimi 300 ali 400 leti. Najprej so ga gojili v botaničnih vrtovih, od tod pa se je razširil.

Zlata rozga je tudi zelo zdravilna rastlina. Nabiramo jo v začetku cvetenja. Režemo gornjo polovico, ne pa spodnjega olesenelega stebela. Povezano v šopke, obesimo v senčen in zračen prostor ali pa jo razprostrimo na papirju.

Uporabljamo jo samo, bolj pa v različnih mešanicah. Popijemo lahko tri skodelice čaja na dan. Zlata rozga je antiseptik in zdravi različna vnetja. Kot čaj je učinkovita pri diarejah, zdravi fistule, jetra, vnetje ledvic in mehurja, pomaga odvajati vodo. Lajša sladkorno bolezen, vodenico, zlateni-

co. Dodajamo ji brinje, tavžentrožo ali žajbelj. Pomaga otrokom, ki močijo posteljo. Kot čajni prevretek za grgranje se obnese pri davici, vnetju grla, ustni gnilobi in majavih zobeh, posebno pri paradentozni in skorbutu. Uporabljajo jo za izločanje ledvičnih in žolčnih kamnov. Uporabljajo ga tudi porodnice s poporodnimi težavami. Za spomladansko zdravljenje dodajamo vrbak drugim zeliščem, ker čisti kri, obenem pa posredno zdravi protin in revmo ter razna kožna obolenja. Čisti dihala, lajša astmo in oslovski kašelj. Sveže liste in cvetje stolčemo in položimo na rane, hitro zdravi vbode, ureze, čire in gnojne rane. Skuhan s svinjsko mastjo je dobro mazilo za rane, zato ga na podeželju poznajo že vrsto let.

Kjer koli sem doslej živel, povsod sem ob potokih zasadil korenine zlate rozge. To delo se mi je stotero poplačalo, saj so moje čebele že v nekaj letih imele dobro pašo v času, ko druge paše ni bilo. Zato čebelarjem priporočam, da v svoji okolici posadijo zlato rozgo in vrbe, v Primorju pa še rožmarin in posebno sivko. Tako vašim čebelam v najbolj kritičnih časih ne bo manjkalo obnožine. Na sivki – ta nima obnožine – bodo čebele nabirale medicino.

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

Franc Krže, Idrjska 3, 61360 VRHNIKA, telefon (061) 751-317.

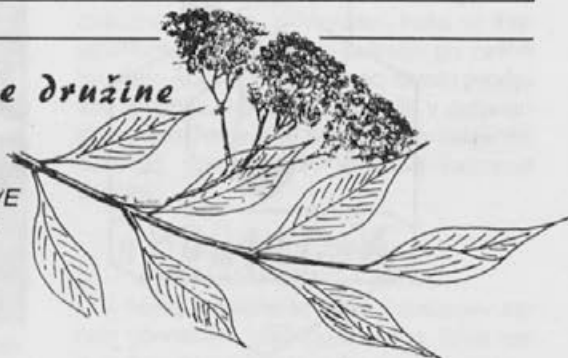
Čebelarji – čebelarske družine

ČEBELARJI – LJUBITELJI NARAVE

Nudimo sadike AMORFE in KÜBLERJEVE vrbe ter lepo cvetočih dreves EVODIJE in KERLATERIJE!

Pošiljamo tudi po pošti!

Tel.: popoldan (061) 59-610

ZAŠČITNA ZNAMKA IN NOVI ZAKONI ZA MED V ITALIJI

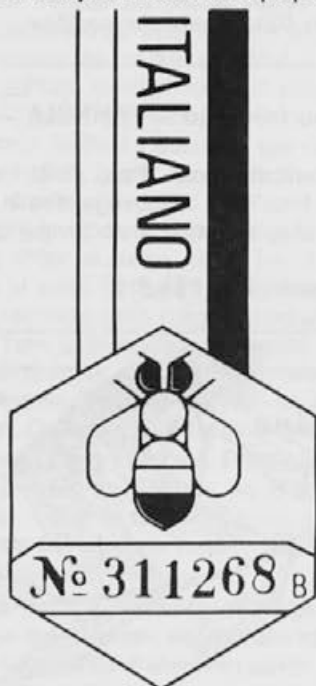
ČEBELARSKI ZRELOSTNI IZPIT NAŠE SOSEDE ITALIJE

Kaže, da naši sosedge Italijani zelo resno gradijo svojo prihodnost glede pridelave pa tudi prodaje oziroma uveljavitve medu in čebelarstvih pridelkov.

Kar precej let so si odkrito prizadevali, da bi med in čebelji pridelki dobili v prehrabeni industriji pravo mesto, in to tako v Italiji kot na tujih trgih. Tako Italijani pravočasno in premišljeno stopajo v veliko Evropsko gospodarsko skupnost. Kaj torej počenjajo naši sosedge? Leta in leta so se bojevali z zakonodajalcem, da bi si pridobili svoje mesto v prehrabeni industriji. Ta bitka pa verjetno ni bila tako neorganizirana in stihjska, kakor je bilo to pri nas, in to tako v nedkanji Jugoslaviji kot tudi zdaj v svobodni Sloveniji. Za vsako bitko pa potre-

buješ dobre in utemeljene argumente, zlasti pa ustaljeno kakovost medu in čebeljih pridelkov ter upoštevanje normativov, ki jih je določil zakonodajalec. V primeru naše sosede Italije ne bi mogli govoriti o stihjskem pridelovanju medu in čebeljih pridelkov, ker so bili že ves čas dobro organizirani.

Ker pa vemo, da v praksi noben zakon nič ne daje in ne obljublja v prazno, so se morali tudi italijanski čebelarji obvezati, da bodo opravili svoje dolžnosti do zakonodajalca. Julijsko/avgustovska številka APITALIA, glasila ZDRUŽENJA ITALIJANSKIH ČEBELARJEV, objavlja razlago strokovnega sodelavca o vseh novostih, povezanih z novimi zakoni v čebelarstvu in s končno prodajo medu ter čebeljih pridelkov. Uredništvo italijanske revije se je zelo potrudilo in dobro seznanilo svoje čebelarje z vsemi novostmi nove zakonodaje. S spreje-

Zaščitna znamka za italijanski med

Italijanski čebelarji porabijo veliko denarja za reklamo zaščitne znamke

tjem novih zakonov so prenehali veljati stari, tako da bodo zdaj čebelarji vsekakor imeli precej dela in opravkov pa tudi stroškov.

Z novim zakonom o kakovosti medu in čebeljih pridelkov želi zakonodajalec izboljšati kakovost čebeljih pridelkov, predvsem medu, zato z njimi tudi zastruje kontrolo. Seveda to veliko pomeni za boljšo prodajo domačega italijanskega medu, saj bodo kupci bolj zaupali kakovosti domačega medu. Čebelarji zato upravičeno pričakujejo uspeh pri prodaji domačih čebeljih pridelkov in boljšo prodajo italijanskega medu na tujih tržiščih.

Interes porabnika je predvsem v tem, da lahko ločuje med slabimi in dobrimi pridelki, ki se pojavljajo na tržišču. Predpisi, ki so jih izdali v sosednji Italiji, zdaj čebelje pridelke izenačujejo z vsemi drugimi prehrabeni izdelki, tega pa doslej ni bilo. Prodaja medu v Italiji spet narašča tudi zaradi vnovičnega zaupanja porabnikov v kakovost medu, zaradi uresničevanja novih predpisov in zaradi zaščitne znamke. Če pa razmere v Italiji primerjamo z razmerami pri nas, lahko ugotovimo, da smo pri nas šele na začetku. Manjka nam zlasti ustrezna zakonodaja. Ta bi morala urejati uporabo zaščitne znamke za čebelje pridelke in kontrolo kakovosti. Le-to bi morale opravljati nevtralne institucije. Na našem tržišču pa zdaj lahko opazimo čebelje pridelke z zaščitno znamko, ki si jo trgovske organizacije podeljujejo kar same. Seveda pa tega ne poznajo nikjer v svetu, zato je ta pojav le znamenje neurejenosti tega področja pri nas (op. prev.).

V EGS ugotavljajo, da se povsod, kjer so začeli uporabljati zaščitno znamko in kjer so začeli kontrolirati kakovost čebeljih pridelkov, prodaja domačih pridelkov povečuje, prodaja uvoženih pa zmanjšuje. Z združenom Evropo se bo tudi za italijanske čebelarje število potencialnih kupcev njihovega medu povečalo na 320 milijonov, to pa ni zanemarljiva številka.

Italijanski čebelarji in njihovo združenje so se resno pripravili na izvajanje nove zakonodaje o prometu in kontroli kakovosti čebeljih pridelkov. Spremeniti bodo morali

Prikaz pravilne sestave in vsebine nalepke za med, ki je v Italiji zakonsko določen.

marsikatero dosedanje površnost, pa tudi način dela in neprimerno vedenje do porabnikov.

Nova italijanska zakonodaja obsega naslednja področja:

- obliko in vsebino nalepk (predvsem velikost nalepk in navedbo podatkov, kot so: vrsta, teža, področje pridelave, številka, proizvajalec itd.);
- promet, reklamiranje;
- kontrolo kakovosti in izdajanje zaščitnih znamk.

Nova zakonodaja je začela veljati 30. junija letos, tedaj pa so začeli izdajati tudi zaščitne znamke. Kot primer, kako so italijanski čebelarji spoznali potrebo po zaščiti kvalitete, tudi podatek, da so kmalu prodali vse znamke, ki so jih pripravili v čebelar-skem združenju, kar kaže da so italijanski čebelarji spoznali, da je treba kakovost zaščititi.

ZAŠČITNA ZNAMKA ITALIJANSKEGA MEDU

V nekaj mesecih je 1800 čebelarjev začelo uporabljati zaščitno znamko. Pred tem je čebelarstvo združenje že izdajalo interno

zaščitno znamko, tako da so leta 1991 čebelarji odkupili kar dva milijona zaščitnih znamk.

Kozarce, prelepljene z dodatno nalepko (podobno kot pri naših nalepkah je pokrit pokrovček/kozarec), so predstavili in reklamirali prek časopisov, radia in televizije. Natisnili so na tisoče prospektov in plakatov, s katerimi so seznanili najbolj zahtevne kupce.

Dosedanji uporabniki (število narašča) nalepk želijo pridobiti še več čebelarjev, da bi z njimi enotno nastopili na tržišču in tako resnično kar najbolje zaščitili domači med. Italijanski čebelarji so se dobro pripravili za prodor na svetovno tržišče, zato so uveljavili enaka pravila, kot veljajo na območju Evropske gospodarske skupnosti (enotno tržišče – enotna pravila za soudeležence trga).

Uredništvo revije Apitalia imenuje novosti »potres« v čebelarstvu, vendar jih kljub vsemu (spremembe, stroški in težave) dobro sprejemajo.

Ob tem moramo dodati, da so bile pri naših sosedih kazni, predvidene za razne manipulacije in prevare na trgu prehrambene industrije medu, tudi že doslej precej visoke. Z uveljavitvijo nove zakonodaje pa so kazni, zlasti denarne, še višje, tako da pravzaprav preprečujejo vsakršno prevaro. In še nekaj zanimivosti nove zakonodaje – zlasti v zvezi z nalepkami in navodili na njih.

Nalepko lahko razdelimo na tri dele oziroma na tri kategorije. Tako mora vsebovati: obvezen, zakonsko določen napis, poljubni del navodil in prepovedi.

Zakon torej točno določa, česa ne sme biti na nalepki. V obveznem napisu mora biti označena vrsta medu (botanična ali krajevna oznaka), t.j. izvor, točna teža (predpisane norme za grame, kilograme),

izhodno mesto, kraj pakiranja ali prodaje, besedilo enotne pripadnosti (izraženo v črki in številkah).

V poljubnem delu nalepke imajo čebelarji precej svobode pri oblikovanju, seveda pa morajo upoštevati vse normative. Lahko označijo (ni obvezno) kraj oz. območje, s katerega prihaja med, trajnost izdelka, nasvete o optimalni uporabnosti, priporočila v zvezi s shranjevanjem medu, leto proizvodnje in oznako, da je to domači med. V tem delu je lahko tudi priporočilo uporabniku, naj steklenega kozarca po uporabi ne zavrže v smeti.

Kršitelje prepovedi lahko doletijo zelo visoke kazni – od 6 do 36 milijonov lir! Kazni veljajo povečini za tiste pridelke, ki propagirajo določene značilnosti izdelkov, izkaže pa se, da jih le-ti pravzaprav nimajo. Gre torej za zavajanje in prevaro. Prav tako je prepovedano na nalepko pisati različne pridevnike, npr.: naravni med, čisti med, najbolj naravni med, čebelji med itd. Po zakonu sodi to v specifikacijo, le-to pa zakon zavrača. Kajti le med, ki ga kot naravni pridelek pridelajo čebele, se lahko imenuje »med«. Zakon prepoveduje vse dodatne »okraske«.

Teža mora biti vedno zapisana s številčno oznako. Na oznaki ne sme pisati npr. približno 1 kg, ampak 500 gr ali 1 kg itd.

Pri prodaji na debelo je obvezno označiti še: izvor medu, enotno kodo (besedilo) za prepoznavo medu in druge značilnosti.

V poljubnem delu nalepke lahko čebelar opiše vsebnost medu ali kalorično vrednost. Oznaka kalorične oziroma energetske vrednosti še ni zakonsko obvezna, ampak je le priporočljiva, saj jo na trgu EGS že uporabljajo. Čebelarji pa lahko pri prodaji na drobno ali na debelo uporabljajo zaščitno znamko, ki jo je izdalo Združenje italijanskih čebelarjev.

Nekoč so pisali

IZ ŽIVLJENJA ČEBEL ROJ

M. Maeterlinck, prevod Josip Wester, 1929

Priredil M. DEBELAK

Čebele našega panja so se otresele zimske otrplosti. Matica je začela v prvih dneh februarja leči jajčeca. Delavke že obiskujejo prve pomladanske cvetke. Kmalu zavlada vsepovsod pomlad: kašče in kleti v panju se polnijo z medom in cvetnim prahom; vsak dan se poraja na tisoče čebel. Zajetni težki trotje zapuščajo svoje prostorne celice in se drevé po satju; v družini nastaja vedno večje vrvenje.

Nekak nemir prevzame vso družino; tudi stara matica se vznemirja, ker sluti, da se ji pripravlja nova usoda. Vestno je opravljala svojo dolžnost porodnice, a po izpolnjeni dolžnosti ji prihaja žalost in bridkost. Neka neznana sila ji ogroža mir; kmalu bo morala zapustiti sedež svojega kraljestva, čeprav je vsa ta skupnost njeno delo, ona pa njegova vsebina. Res da matica ni kraljica po človeškem pojmovanju: ona ne daje povelj, temveč se kakor sleherna izmed njenih podanic pokorava skriti sili vrhovne modrosti, ki naj jo, v pričakovanju, da kdaj odkrijemo sedež njenega bitja, za zdaj imenujemo »duh panja«. Ona je mati družine, edino orodje ljubezni; ona je to skupnost ustanovila v negotovosti in bornosti; brez prestanka jo je množila in vse, kar tu živi: delavke, troti, žerke in bube, vse je izšlo iz njenega nedrja, tako tudi mlade princesinje, katerih bližnji porod bo pospešil njen odhod.

»Duh panja«! – Kje je, kam se je utelesil? Le-ta ni podoben posebnemu nagonu ptice, ki si zna spretno zgraditi gnezdo in si poiskati drugo podnebje, takoj ko napoči dan selitve. Tudi ni mehanična navada rodú, ki ga navdaja le slepa volja do življenja in ki se zadene ob vsak vogel slučaja, takoj ko nepričakovana okoliščina prekriža zaporednost pojavov in jih spravi v nered. Nasprotno: ta duh sledi korak za korakom

vsemogočnim okoliščinam kakor razumen in spreten služabnik, ki zna tudi najkočljivejše zapovedi svojega gospodarja obrniti sebi v prid.

Končno določa ta »duh« uro vsakoletne velike žrtve – rojenja – ko vsa družina na višku svojega razvoja in moči novemu zrodu nenadno prepusti vse svoje bogastvo, svoje domovje in vse zaloge, sadove svojega truda, da si poišče daleč odtod, v negotovosti in pomanjkanju, novo domovnanje. To je dejanje, ki zavestno ali nezavestno presega mejo človeške morale: oblagodarjeno družino včasih s tem uniči, gotovo pa jo vselej osiromaši in razdvoji, samo da se pokori zakonu, ki velja več kakor blagostanje domačij. Kje neki nastane ta zakon, ki še zdaleč ni tako slepo izdan, kakor bi utegnil kdo misliti? V katerem zboru, v katerem sosvetu, v katerem skupnem okolišu ima svoj sedež ta »duh«, kateremu se vse pokoravajo in ki se sam pokorava neki heroični dolžnosti in pravilu, vselej usmerjenemu v prihodnost?

V našem panju se torej pripravlja rojenje, tista velika žrtev, ki jo zahtevajo bogovi tega naroda. Pokoreč se zahtevam tega »duha«, ki se nam zdi nedoumen, se del čebel pripravlja, da ob določeni uri zapusti svoj rodni dom. Ne odhajajo v trenutku bojzani, tudi ne bežijo po prenatrjenem sklepu iz domovja, ker ga je opustošila lakota, kuga ali vojna. Nikakor ne; svoj pobeg v tujino so že dolgo premišljevale in potrpežljivo pričakovale najugodnejšo uro. Čebele zapustijo svoj dom na višku blagostanja in sreče, ko se po napornem pomladanskem delu velikanska voščena zgradba ponaša s svojimi tisoči lepo urejenimi celicami, polnimi mladega medú in tistega mavričnega prahu, ki se imenuje »čebelni kruhek« in ki je za hrano žerkam.

Nikoli ni panj ličnejši in lepši kakor prav na dan pred usodno odpovedjo. To je zanj ura brez primere, živahna, malce mrzlična in vendar vedra ura obilja in prešernosti.

Takoj ko je »duh« določil usodni trenutek rojenja, ga razglasi ob jutranjem svitu tistega dne, morda tudi že dva ali tri dni prej, zakaj komaj je sonce popilo prvo jutranjo roso, že se zasliši ob panju nenavaden šum in nemir, o čigar pomenu se čebelar redkokdaj moti. Včasih opazi, kakor da se bojijo, obotavljajo, umikajo. Dogaja se celó, da se zlato-prosojni roj snuje več dni zapored, a brez vidnega razloga spet usahne. Ali se je pojavil v tem hipu na nebu kak oblaček, ki ga čebele vidijo, mi pa ne? Ali se je oglasilo v njih zavesti domotožje? Ali razpravljajo na burnem zborovanju o potrebnosti odhoda? Mi o tem prav tako malo vemo kakor o načinu, kako daje »duh panja« svoje odločbe množici na znanje. Čeprav je gotovo, da se čebele med seboj sporazumevajo, ne vemo, ali to delajo po človeški navadi. To brnenje, vonjajoče po medu, to opojno šumenje lepih poletnih dni, ki je čebelarju v najslajšo zabavo, ta visoka pesem dela, ki se ob čebelnjaku dviga in zopet pojema, kdo ve, ali one vse to zaznavajo? Poznajo vso lestvico glasov, ki jih celó mi razločujemo: od najgloblje sreče do jezne pretnje in gneva: poznajo slavospev matici, znane so jim pesmi o preobilju in psalmi bolesti. In mlade princezinje dvigajo v bojih in pokolih, ki se dogajajo med svatovskim izletom, zategnjen, tajnosten bojni krik. Ali so to slučajni glasovi, ki ne motijo tišine njihove notranjosti? Zdi se, da se čebele prav nič ne menijo za ropot, ki ga delamo okoli panja, ker menda mislijo, da je tak ropot zanje brez pomena, saj ne prihaja iz njihovega svetá. Verjetno pa je, da tudi mi slišimo le neznamen del tega, kar si imajo one povedati, in da dajejo od sebe raznovrstne skladne glasove, ki jih naša čutila ne morejo zaznati. Vsekakor se morejo čebele med seboj sporazumeti z naravnost zagonetno naglgo.

Rojni omami se čebele, kakor se zdi, ne morejo upreti. To je vdanost žrtve, morda podzavestne, a vsekakor od tajnega božanstva zaukazane, to je praznik medú, zmaga

plemena in bodočnosti, to je njim edini dan veselja, razigranosti in pozabljenja, to je edina čebelja nedelja. Tudi je bržčas edini dan, da si utešijo lakoto in docela okusijo slast zaklada, ki so si ga bile nabrale. So kakor osvobojeni sužnji, nenadoma postavljeni v deželo obilice in svobode. Tako so pijane od veselja, da se nimajo več v oblasti. One, ki se nikdar po nepotrebnem ali neokretno ne zganejo, zdaj prihajajo in odhajajo, izletavajo in se vračajo, da svoje sestrice k pohodu bodre, da ogledavajo, ali je matica že pripravljena, da si svojo nestrpnost mamijo. Dvigajo se dokaj višje kakor navadno; listje visokega drevja okoli čebelnjaka trepeče od njihovega brnenja. Ne poznajo več ne bojazni ne skrbi, niso več divje, malenkostne, nezaupljive, dražljive, nasilne, neugnane. Človek, njihov neznan gospodar, ki ga nikdar ne priznavajo in ki dobiva oblast nad njimi samo s tem, da se prilagaja njihovim delovnim navadam in spoštuje vse njihove zakone – ta človek se jim danes zlahka približa, lahko pretрга tisto šumečo, krožečo zlato-rumeno kopreno, s katero ga nežno zagrinjajo; lahko jih z roko prime in obere kakor jagode z grozda; zakaj tako so pohlevne in krotke kakor vršelo kačjih pastirjev ali nočnih metuljev. Danes se topé v sreči, čeprav ni nič več njihova last, zakaj trdno zaupajo v prihodnost, v vse se vdajajo, nikogar ne ranijo, samo da jih ne ločiš od njihove kraljice, nositeljice tiste lepe prihodnosti.

Toda pravo znamenje še ni dano. V panju vlada nemir, kot ga še nismo videli, in nered, ki ga ne moremo pojasniti. Kadar se čebele vrnejo domov ob navadnem času, pozabijo, da imajo krila: vsaka je na satju skoraj nepremično, a vendar ne brez dela, ki je določen glede na pomen njenega opravka. Zdaj pa se kakor brezglave premikajo v strnjanih skupinah gor in dol po navpičnih stenah kakor drhteče testo, ki ga gnete nevidna roka. V panju hitro narašča toplota, včasih se toliko dvigne, da se začne voščena zgradba mehčati in gubati. Matica je kakor iz sebe in bega po površju šumeče gruče, ki se obrača in vrti okrog sebe. Ali s tem pospešuje ali zadržuje odhod? Ali ukazuje ali jih prosi milosti? Ali ona povzroča to zagonetno razburjenost ali

ji podlega? Po vsem, kar splošno vemo o naravi čebel, se zdi, da se rojenje pripravlja vselej proti volji stare matice.

V trenutku, ko se dá to znamenje, se, dejal bi, vsa mestna vrata hkrati z nenavadnim sunkom na stežaj odpró in črna množica se ulije ali, bolje rečeno, plane v togem, drhtečem, nepretrganem pramenu, ki se nato v zraku razlije in razširi v šumečo mrežo, stkano iz stotisoč prosojnih kril. Nekaj minut vihra ta mreža nad panjem, čudno šumeč kot prosojna svila, ki jo tisoč in tisoč gibkih prstov brez prestanka para in zopet stika. Valuje semtertja, koleba kakor jadro radosti, ki ga nevidne roke v zraku sučejo, zvijajo in razvijajo od cvetk na zemlji gor do sinjine neba . . . Končno se eno krilo povesi, drugo pa dvigne, in štirje, v soncu se kopajoči konci tega žare-

čega plašča se strnejo, da plovejo kakor čaroben prt pod nebom: roj se zopet dviga in razvija v smeri tja proti lipi, hruški ali vrbi, da bi tam znova vase zagrnil posvečeno nositeljico prihodnosti. Tam na veji se matica ustali, da je kakor zlat žebelj, na kate-rega se blagozvočni valčki čebel drug za drugim obešajo, da jo ovijejo kakor z biserno tkanino, iskrečo se od sijaja kril.

Nato vse utihne. Tisti bučni hrup in preteči prt, ki se je kazal, kakor da je stkan iz nešteti groženj in neskončne jeze, ta glušča zlata toča, ki je prej neprestano grozila nad vso okolico: to vse se minuto pozneje pretvori v velik, krotek, miroljuben grozd, viseč na veji in sestojč iz tisočev drobnih živih jagod, ki nepremično in potrpežljivo čakajo, da se vrnejo čebele izvidnice, ki so odletele iskat novo zavetišče.

Bolezni čebel

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

J. P. Faucon, Laboratoire de pathologie des petits ruminants et des abeilles, 63, Avenue des Arenes, Nice

Prevedel in priredil: prof. dr. J. Senegačnik

Pričujoči članek je prevod oziroma priredba krajšega članka o hudi gnilobi. Ta je v treh delih I. 1990 izšel v francoskem časopisu Zdravje čebele (*La santé de l'abeille*) št. 116, str. 81–84, 117, str. 138–140 in 118, str. 198–203. Avtor je znani francoski strokovnjak za čebelje bolezni, zaposlen v Laboratoriju za patologijo čebel v Nici.

Članek razumljivo in kratko piše o vsem, kar naj bi čebelar vedel o hudi gnilobi. Zanimiv je tudi pristop k zdravljenju oziroma izkoreninjenju, saj se, kot je soditi iz članka, pretresanja čebel lotevajo raje kot pri nas. Pri nas to najraje zaupamo izkušenejšim čebelarjem, seveda pod primernim nadzorom. Ob številnih prispevkih o hudi gnilobi v našem slovenskem glasilu bo to še drobtinica več k naši razgledanosti in ukrepanju, če bo že kje potrebno.

UVOD

Huda gniloba, imenovana tudi ameriška gniloba, pri Slovencih pa čebelja kuga, je po vsem svetu razširjena bolezen čebelje zalege. Ker je zelo huda in ker zelo zmanjšuje stalež čebeljih družin, jo skušajo oblasti zatirati s strogimi predpisi in ukrepi.

Sodeč po Aristotelovih in Plinijevih zapisih, so to bolezen poznali že v starem veku. Bolezen pa ni bila neznana niti našemu velikemu čebelarju Antonu Janši, saj je priporočal, da okužene družine spravimo v obliko roja, jih nato nekaj časa pustimo brez hrane, nato pa jim preskrbimo novo bivališče. L. 1885 so prvič posumili na bakterijski izvor bolezni, to pa je l. 1904 potrdil White, ki je bolezen poimenoval ameriška gniloba. Zatem so hudo gnilobo v Nemčiji opisali Zander, Maasen in Borchert.

Povzročitelj bolezni je bakterija, imenovana *Bacillus larvae*. Javlja se v dveh oblikah: v vegetativni in rezistenčni (tj. odporni). Prehod iz enega stanja v drugo je možen v obeh smereh. Vegetativna oblika je bacil, to je oblika rasti in razmnoževanja, velikosti 2–5 x 0,5–0,8 mikrona. Pokrivajo ga tudi vibracijski bički, vendar je njegova gibljivost slaba. Je gram pozitiven, kar pomeni, da ga je na poseben način možno obarvati.

Če okolje ni več ugodno za razmnoževanje vegetativne oblike in če se pojavijo omejitveni dejavniki, pride do sporulacije, to je do pojava rezistenčne oblike. Bacil se tedaj skrajša, po-

stane vretenast, izgubi vibracijske bičke in izoblikuje se centralna spora (včasih imenovana tudi tros). Telo bacila degenerira in osvobodí sporo. Spore so na obeh koncih zaokrožene oblike, velikosti 1,1–1,9 x 0,4–0,7 mikrona. Pri svetlobnem mikroskopu so spore optično prazne, barve v notranjosti niso stalne, pač pa se kopičijo na zunanji površini.

Ko so razmere v okolju spet ugodne, spore vzklijejo, pri tem pa se ponovno javljajo bacili. To se zgodi v 24–48 urah na temperaturi gnezda v plodišču. Nato se bacili z razcepljanjem množijo. Odpornost vegetativne oblike je slaba, poleg tega pa je ta oblika znatno manj nevarna kot spore.

S suho toploto lahko spore uničimo v 30 minutah na 130 °C. Na 100 °C lahko s suho toploto spore uničimo po osmih urah. Uspešno je tudi 12–15 minutno segrevanje v vodi segreti na 100 °C, ali 30 minutno postavljanje v 20-odstotni formaldehid ali pa neposredno izpostavljanje okuženih materialov etilen oksidu. V medu ostanejo spore žive več kot leto dni. Metode uničevanja so torej podobne našim (op. prev.). Spore, ki so jih dobili iz krastic v celicah okuženih panjev, pa so vzklijele celo po 30 letih.

RAZMERE, KI POSPEŠUJEJO RAZVOJ BOLEZNI

Nekatere rase in rodovi čebel so na hudo gnilobo manj odporni kot drugi. Ta razlika je lahko genetskega izvora. Če se pojavi množično obolenje, opazimo odporne družine, ki niso zbolele. Te bi lahko uporabili za nove družine. Tudi s križanjem med odpornimi družinami lahko povečamo odpornost, vendar seveda lahko pride tudi do drugih stranskih pojavov.

Vzrok obolenja je lahko tudi večje nagnjenje k ropanju, saj pri ropanju često podležejo slabe družine, roparice pa odnašajo okuženo hrano.

Zelo pomembna je tudi intenzivnost čistilnega nagona pri posameznih družinah. Sposobnost čebeljih družin za čiščenje pa je seveda razen od nagona odvisno tudi od števila čistilk. Čistilni nagon je pomemben pri samoobrambi čebeljih družin proti vsem boleznim zalege, ne le hude gnilobe. Čistilke namreč odkrivajo in odstranjujejo bolne ličinke. Če jih odstranijo pred razvojem oziroma širjenjem kužnih povzročiteljev, se bolezen ne pojavi. Med druge ugodne razmere, ki pospešujejo izbruh in razvoj bolezni, sodijo tudi spremembe, ki porušijo fiziološko ravnovesje in znižujejo splošno odpornost družin: slaba paša, neugodno vreme itd. Pogosto lahko neugodno vpliva tudi sprememba kraja in selitev v ekološko manj primerno oziroma ugodno okolje.

UČINEK BOLEZNI NA ZALEGO

Posledica razmnoževanja *Bacilla* larvæ je razkroj larvalnega tkiva. Nekateri avtorji menijo, da gre za izločanje posebnih strupov. Izločanje le-teh naj bi motilo razvojni cikel ličinke, tega pa bi čebele čistilke morale opazovati in nadzirati ter odstranjevati obolele organizme. Ličinke odmerejo med devetimi in enajstim dnevom starosti, tj. ob koncu larvalnega stanja oziroma ob začetku stanja bube.

Pri spremembi larvalnega stanja običajno razlikujejo štiri stopnje:

1. Oblika in segmentacija sta ohranjeni, toda belo-rumenkasta barva in prožnost izgineta. To stanje ustreza fazi, v kateri se bacili razmnožujejo. Okužba zdaj ni možna.

2. Izgubita se oblika in segmentacija. Ličinke postanejo rjave in lepljive. Bacili prično sporulirati. Okužba je možna.

3. Ličinke postanejo gosto tekoče in vsebujejo samo še spore. Pri tem stanju je možnost okužbe največja.

4. To je stadij krastice, ki se prilepi na steno celice, ko se vtekočinjena ličinka posuši. Tu najdemo le spore. Te štiri stopnje ustrezajo različnim stopnjam okužbe.

Glede zdravljenja je treba reči, da je pomemben postopen prehod od lahkega in spontanega ozdravljenja v hudo stanje in kasneje v težko stanje, končno pa v kritično stanje, ko moramo uporabiti zdravila in specialno metodologijo. Neozdravljena bolezen pa se konča s stanjem, ko ozdravitev ni mogoča.

ŠIRJENJE BOLEZNI

Vir okužbe so samo spore, ki pridejo v prebavni trakt ličinke. Število spor, potrebnih za izbruh bolezni, je po navedbah različnih avtorjev zelo različno. Lahko je zelo nizko, pa tudi zelo visoko: od 35 spor pa do 50 milijonov! Raznolikost v odpornosti proti bolezni je odvisna od starosti ličink, od sprejemljivosti za bolezen, pa tudi od virulence patogenega organizma, tj. bacilov, ki med razmnoževanjem izgubljajo svojo življenjsko silo. Vegetativna oblika, tj. bacili, niso patogeni, razen če so vnešeni neposredno v hemolimfo.

Infekcija prizadene zalego vseh treh vrst. Ličinke, stare manj kot 24 ur, so bolj občutljive, po dveh dneh pa so skoraj popolnoma odporne. Pri starejših ličinkah mora biti število spor, potrebnih za okužbo, še znatno višje. Naravna imunost ličink je šibka, znani pa so pojavi fagocitoze in bakteriolize. Po okužbi spore vzklijejo v prebavnem traktu ličinke, vendar se bacili tu slabo množijo. Zaviralno delujejo glukoza in fruktoza iz medu, antisporulacijske prvine iz cvetnega

prahu in 10-hidrodecenoična kislina iz mlečka z antibiotičnim delovanjem. Zdi se, da je med eden glavnih dejavnikov, ki zavira razmnoževanje v intestinalnem traktu.

Sele ko okužba prekorači intestinalno mejo, se prične pri histolizi, ko pride do zabubljenja, intenzivno razmnoževanje v hemolimfi. Tudi to vodi do septikemije (tj. do zastrupljenja krvi oziroma hemolimfe). Infekcija je torej pri mladi ličinki lokalizirana, kasneje pa se razširi. Medtem ko je bila v začetku še neopazna, po spremembi presnove pri prizadetem insektu izbruhne. Bolezen se v različnih panjih lahko razširja neenakomerno, pač glede na različne pospeševalne in zaviralne dejavnike.

Spore pridejo do ličink predvsem s hrano, pa tudi zaradi različnih opravil čebel v notranosti panjev, kot so pregled in nameščanje ličink, hranjenje, obdelovanje voska za celice, čiščenje notranosti celic, odkrivanje celic in odstranjevanje mrtvih ličink in bub. Pri teh opravilih se notranje čebele okužijo s trosi in jih prenašajo. Njihova okužba je večja, če imajo opraviti z že tekočimi ličinkami ali s krasticami. Znova moramo poudariti prej navedene štiri stopnje. Odstranitev ličink v prvem stadiju okužbe, ko so prisotni samo bacili, omogoči spontano ozdravljenje družine. Ko pa so ličinke že utekočinjene,

vsak stik s to maso povzroči, da se spore lepijo na čebele.

Krastice (s sporami) lahko učinkovito odstranimo le z izgledanjem celic ali z raztapljanjem s slino. To pa seveda povzroči, da se stena celice vsaj delno pokrije z okuženim materialom, ki ga čistilke niso pojedle. V prebavnem traktu čistilk lahko spore, ki so tja prišle pri čiščenju, v ventriku vzkljujejo, vendar se prek rektalne ampule izločijo v nepatogeni obliki.

Voščeni molj – ta se hrani z voskom in organskimi odpadki celic – s svojimi iztrebki razširja spore. Tu namreč ostanejo spore intaktne.

Glede na panje in pašno področje je širjenje bolezni odvisno od različnih dejavnikov. Tako npr. od zaletavanja čebel v tuje panje, trotov, ropanja, nespretnega ravnanja s panji, hranjenja z medom dvomljivega izvora, pomanjkanja dezinfekcije, prevažanja itd.

ZNAKI BOLEZNI

Znaki hude gnilobe čebelje zalege so zelo značilni, tako da tudi čebelarju omogočijo lahko diagnozo. Pri opazovanju družin, ki so zbolele za to boleznijo, ugotavljamo naslednja znamenja:

(nadaljevanje prihodnjič)

Osmrtnice

MARTIN MENCEJ

Nepričakovano nas je v začetku septembra presenetila vest, da so se 31. avgusta v ožjem

družinskem krogu poslovili od našega dolgoletnega neumornega sodelavca in čebelarja Martina Menceja. Čeprav smo slutili, da se njegovo zdravje slabša, še posebno zadnje mesece, ko je Martin redkeje prihajal v pisarno ZČDS in uredništvo Slovenskega čebelarja, smo le upali, da bo njegova trdna narava premagala tudi to bolezen. Žal pa je tokrat bolezen premagala njegovo trdno voljo in telo.

Martin Mencej se je rodil v veliki kmečki družini na lgu pri Ljubljani. Po končani osnovni šoli so ga starši vpisali v Škofijsko gimnazijo v Šentvidu. Želeli so, da bi postal duhovnik. Toda Martin je že po dveh letih samovoljno prestopil na ljubljansko učiteljsko. Študij je nadaljeval na Pedagoški akademiji v Beogradu, smer defektologija. Že kot mlad študent je bil napredno usmerjen. V Trbovljah, kjer je služboval, je vodil levo usmerjeno progresivno učiteljsko gibanje. Zaradi tega se je sprl z oblastmi, tako da so ga pogosto premeščali po raznih krajih Slovenije. Kar dvakrat je bil tudi

zaprt. Med vojno je bil v taborišču, leta 1943 pa je odšel v partizane in tam vodil partizansko šolstvo. Po vojni je bil najprej pomočnik zveznega ministra za šolstvo v Beogradu, leta 1949 pa so ga kot informbirojevca zaprli in poslali na Goli otok in v Bilečo. Po petih letih novodobnega suženjstva se je vrnil domov k družini. Ker je bil brezposelen, je sprva delal kot skladiščnik, končno pa mu je uspelo dobiti mesto učitelja na posebni šoli. Z vsem srcem je namreč delal s prizadetimi otroki.

Čebele so ga zanimale že od malih nog, zaradi burnih dogodkov pa ni mogel čebelariti. Ta želja se mu je uresničila leta 1957. Z veliko zavzetostjo je prebiral čebelarstvo literaturo, tako domačo kakor tudi tujo. Deset let pozneje so ga zaradi njegove aktivnosti izvolili v izvršni odbor Zveze čebelarstev Slovenije. Že kmalu je prevzel kar tri pomembne naloge: leta 1969 uredništvo Slovenskega čebelarstva in komisijo za čebelarski naraščaj, pozneje pa še čebelarska radijska predavanja.

Prav druga naloga, torej vzgoja mladih čebelarjev, mu je dajala največje osebno zadoščenje in na tem področju je pokazal vse svoje organizacijske in pedagoške sposobnosti. Sod le-teh je danes več kot dvesto čebelarskih krožkov v osnovnih in srednjih šolah po vsej Sloveniji s približno dva tisoč mladimi čebelarji. Bil je tudi pobudnik republiških srečanj in tekmovanj mladih čebelarjev. Letos je bilo že petnajsto po vrsti. Nedvomno je za tak uspeh, poleg mentorjev krožkov, najbolj zaslužen Martin Mencej. In še en podatek: od vseh interesnih dejavnosti so na šolah najbolj dejavni prav čebelarski krožki. Za delo krožkov je skupaj s sodelavci napisal tudi Priročnik za čebelarje začetnike, ta pa je do zdaj doživel že tri izdaje.

Omenim naj, da je bil tudi glavni urednik knjige Ob 200-letnici pisane čebelarske besede. Le-ta je izšla predvsem zaradi njegove zagnanosti in vztrajnosti, izdala pa jo je ZČDS. Bil je neutrujen sodelavec Slovenskega čebelarja, saj skoraj ni bilo številke naše strokovne revije, da v njej ne bi bilo njegovega prevoda iz ruščine, češčine ali nemščine. Seveda člankov ni samo prevajal, ampak jih je tudi prirejal in jim dodajal svoje komentarje. Ne smemo pa pozabiti tudi njegovega uredniškega dela, saj je nekaj let urejal Slovenskega čebelarja in Naš zbornik, glasilo društva za pomoč prizadetim otrokom.

Za svoje delo v korist čebelarstva je dobil tudi vsa najvišja odlikovanja ZČDS, leta 1974 tudi odličje Anton Janša I. stopnje. V spominu ga bomo ohranili kot dejavnega, vedno hitečega v tiskarno, k čebelam ali v naravo.

Urednik Janez Mihelič

FRANCI OSE

Francija Oseta ni več, vendar ga bomo ohranili v trajnem spominu. Kruta bolezen mu je pretrgala niti življenja, tako da pri čebelah ni dočakal tistega zadovoljstva in uspeha, ki se ga veseli vsak čebelar.

Njegovo nemirno življenje je bilo polno presenečenj, trpljenja, bridkosti in osebnega zadovoljstva. Okupator ga je kot otroka izgnal od domačega ognjišča v tuje kraje, kjer je preživel svojo mladost v pomanjkanju in ponižanju. Občutil je vse bridkosti izgnanstva. Njegova trda volja mu je dala poklic in ljubezen do dela in pravičnosti, ki jo je tako spoštoval celo svoje življenje.

V zrelih letih je postal vzoren in spoštovan čebelar, nikdar zadovoljen s svojim znanjem. Iskal je nove oblike čebelarjenja, zato je postal gonilna sila v celjski čebelarski družini. Postal je njen tajnik in organizator številnih razstav. Zavedal se je, da mora svoje čebelarsko znanje prenašati na mlajšo generacijo. Zato je bila njegova delavnica zbirališče čebelarjev, ki so tu lahko dobili njegov nasvet. Čebelarjem v stiski je zelo rad nudil pomoč. Za svoje delo na čebelarskem področju je prejel odličji A. Janša II. in III. stopnje.

»Franci, naj ti bo lahka slovenska zemlja, ki si jo tako ljubil,« so bile poslovilne besede predsednika ČD H. Peternel Celje ob odprtem grobu.» Hvala za vse, kar si nam dal. Ohranili te bomo v trajnem spominu.«

**Čebelarska družina H. Peternel
Celje**

LOJZE PRAPROTNIK

Junija smo se tržiški čebelarji poslovili od našega največjega čebelarja Lojzeta Praprotnika. Rodil se je leta 1937 na Popovem pri Trziču. Čebelaril je od svojega 13. leta dalje. Po uspešnosti in znanju se je prebil

v vrh tržiškega čebelarjenja, saj je čebelaril s 110 panji.

Dolga leta je bil član upravnega odbora ČD Tržič. Za svojo uspešnost, strokovnost in mentorstvo je prejel odličje Anton Janša II. stopnje. Verjel je v ozdravitev, imel še veliko načrtov, vendar mu je njegova pre zgodnja smrt vse to preprečila.

Na njegovi zadnji poti smo ga spremljali številni čebelarji, prijatelji in znanci.

V spominu nam bo ostal kot skromen in vzoren čebelar.

**Čebelarsko društvo
Tržič**

JOŽE ŠPILER

Junija 1992 smo se člani Čebelarskega društva Kostanjevica poslovili od našega člana in ustanovitelja društva Jožeta Špilerja. Rodil se je leta 1904 v Vratnem pri Šentjerneju. Leta 1933 je prišel v Kostanjevico, tu je začel čebelariti in ustanovil društvo, ki ga je dolga leta tudi vodil. Aktivni član in čebelar je bil vse do svoje smrti.

Pokojni ata Špiler, kakor smo mu rekli vsi čebelarji, se je očetovsko veselil napredka v društvu, pomagal vsakemu čebelarju in se veselil vsakega novega čebelarja. Pri osnovni šoli Kostanjevica je ustanovil in več kot 20 let vodil čebelarski krožek in tako pridobil veliko mladih čebelarjev. Veliko je sodeloval s čebelarsko zvezo Slovenije, bil pa je tudi soustanovitelj ene prvih plemenitih postaj na Dolenjskem. Vedno se je bojeval za boljši kos čebelarjevega kruha.

Za svoje delo je prejel številna priznanja, kot zadnje letos tudi odličje Anton Janša I. stopnje.

Kot plemenitega, dobrega in poštenega človeka ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Člani Čebelarskega društva
Kostanjevica na Krki**

JANKO LIKAR

Julija smo se tržiški čebelarji poslovili od našega čebelarja Janka Likarja. Rodil se je leta 1932 v Poljanah nad Škofjo Loko. Svoj dom si je ustvaril v Snakovem pri Tržiču. Čebelaril je več kot 30 let. Od nas je odšel tiho in skromno, čebelarji pa ga bomo ohranili v prijaznem spominu.

**Čebelarsko društvo
Tržič**

FRANC ANŽIN

Rodil se je leta 1913 v Tomačevem. Čebelariti je začel po vojni, ko sta z ženo od skaruškega župnika kupila nekaj panjev čebel. Bil je navdušen čebelar in lovec. Čebele je tudi prevažal – še po starem – z nalaganjem na voz in pozneje na tovornjak. Dobil je odličje Anton Janša III. stopnje. Od njega smo se poslovili na pokopališču v Šmartnem marca letos. Še dolgo se ga bomo spominjali kot vestnega čebelarja in dolgotletnega predsednika naše čebelarske družine.

**Čebelarska družina
Skaručna**

MALI OGLASI

CENITVE vseh nepremičnin vam strokovno naredi in overi zapriseženi sodni izvedenec in cenilec, ☎ (061) 741-877.

PRODAM 20 LR in 10 AŽ panjev. Čebele so zdrave z mladimi maticami. Cena po dogovoru, ☎ (068) 58-302.

PREVOZNI kontejner za 36 AŽ panjev, 10 AŽ panjev s čebelami in medom in 13 praznih panjev ugodno prodam. V račun vzamem špirovce, ☎(067) 72-749.

ZARADI bolezni zamenjam prevozni čebelnjak TAM 5000 za 66 AŽ panjev za manjšega z atestom ali pa ga prodam, ☎(061) 712-089.

TRGOVINA ČEBELICA Slovenska Bistrica obvešča čebelarje, da ima na zalogi nistatin. Naročila po pošti ali ☎ (062) 811-465.

PRODAM TAM 2001, preurejen v kontejner, vozen z B kat., s 30 AŽ panji močnih družin, ☎(069) 21-542.

PREVOZNI čebelnjak TAM 2000 s 35 nenaseljenimi AŽ panji prodam, ☎ (061) 340-527.

PRODAM TAM 201 za prevoz 35 AŽ panjev. Vozen z B kategorijo. Prodajam tudi štiri kompletne polovične LR panje. ☎ (061) 430-527.

KMEČKI GLAS – ZA VAŠO KNJIŽNO POLICO ČEBELARSKA LITERATURA

Tokrat bi vam radi predstavili nekaj literature za čebelarje. Dobite jo lahko pri založbi KMEČKI GLAS na Celovški 43 v Ljubljani.

Ivan Esenko:

ZREJA ČEBELJIH MATIC

V tej brošuri avtor opozarja na selekcijo in gospodarski pomen zreje matic. Obravnava več načinov zreje, med njimi pa ima prednost metoda presajanja čebeljih ličink, ki jo najpogosteje uporabljajo zrejevalci matic. Način zreje je v začetni fazi povsem enak proizvodnji matičnega mlečka, zato je dostopen vsakemu čebelarju, ki se ukvarja s pridelavo tega čebeljega pridelka. Od kakovosti presajanja – cepljenja ličink je odvisen končni uspeh, t.j. kakovost zrejenih matic. Do tega cilja vam bo vsekakor poma-

gala tudi ta brošura, kjer je na strnjjen, toda dovolj razumljiv način opisana vsa umetnost zreje matic.

Marjan Debelak:

ČEBELARJEVA OPRAVILA

Novo čebelarstvo leto se praviloma začne konec avgusta ali v začetku septembra, ko čebelam odvezamo zadnje presežke medu in jih začnemo pripravljati na prezimovanje.

Morda je to tudi pravi čas, da vzamete v roko kakšno čebelarstvo knjigo.

Ta brošura zelo skrbno in zgoščeno ter z nazornimi skicami in fotografijami ponudi čebelarju začetniku tudi izkušenemu čebelarju, praktične osnove in napotke za delo s čebelami čez leto.

NOVO! ELEKTRONSKO REGULIRANI GRELNİK MEDU MEDOTOP

Namen in področje uporabe: Topljenje kristaliziranega medu, gretje vode ali sladkorne raztopine v čebelarstvu ter gretje mošta v kadi v vinogradništvu.

Tehnični podatki:

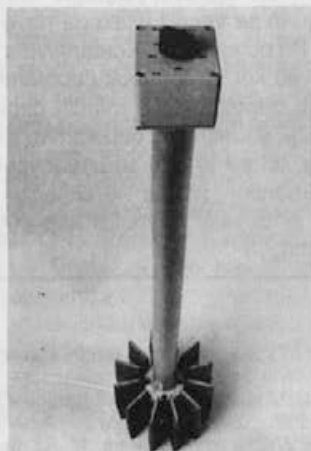
priključna napetost	220 V 50 Hz
največja napetost	1500 W
temperaturna regulacija	elektronska
temperaturno območje	20° do 60 °C
premer grelne glave	195 mm
višina grelnika	1250 mm
uporabna višina grelnika	1000 mm
masa	7 kg

Grelnik medu MEDOTOP je sestavljen iz grelne glave (aluminijast odlitek z grelnim telesom), aluminijaste cevi in elektronskega termostata. Vsi aluminijasti deli so eluksirani.

PREDNOSTI TOPILNIKA MEDU MEDOTOP: Segrevanje medu oziroma tekočin brez pregrevanja, natančna nastavitve temperature, nizka potrošnja električne energije, zmogljivost je 100 kg medu v ca. 10 urah, enostavno čiščenje z vodo, robustna izvedba iz kvalitetnih materialov, garancija 12 mesecev, zagotovljen servis in rezervni deli.

ZA INFORMACIJE IN NAROČILA POKLIČITE ALI PIŠITE:

IPS d.o.o., Brnčičeva 7, p.p. 47, 61231 LJUBLJANA-ČRNUČE, telefon (061) 371-607, fax. (061) 372-096.

ZČDS – CENIK UČIL in OBRAZCEV – 15. 9. 1992

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odličja A. Janše (vse stopnje)		1.400,00
diplome – razne		26,00
evidenčni list članstva		7,00
članska izkaznica		7,00
<hr/>		
NALEPKA za kozarec z medom	2,50	3,00
ZAŠČITNA znamka		4,50
<hr/>		
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	520,00	650,00
Zdravstveno varstvo čebel	520,00	650,00
Čebelarjeva opravila	520,00	650,00
Zreja matic	520,00	650,00
Gozdno medenje	650,00	800,00
Korenine čebelarjenja	760,00	900,00
<hr/>		
VIDEOKASETE		
Vzreja matic	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje II. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. in II. del	1.600,00	1.950,00
Domača čebela	1.400,00	1.700,00
Opraševanje žuželk	1.400,00	1.700,00

Naročila sprejemamo na telefon (061) 210-992. Pošljemo tudi po pošti.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, inž. Ervin Kuhar, dipl. oec. Aleš Mižigoj, inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1992 1.700,00 SIT. Posamezna številka pa stane 110,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.550,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela črnobela stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 40.000,00 SIT, pol strani 26.000,00 SIT, četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 20,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

NOVO!

ČEBELARJI IN ČEBELARSKA DRUŠTVA NABAVITE NOVO BARVNO NALEPKO ZA KOZARCE Z MEDOM

NOVO!

ZČDS je izdala novo barvno nalepko za kozarce z medom, z motivom panjske končnice. Čebelarjem priporočamo enotno opremo kozarcev, zato si nabavite nalepko ZČDS.

Nalepke pošljemo tudi po pošti s povzetjem.

Cena nalepke je:

člani
2,50 SLT

nečlani
3,00 SLT

VRSTA MEDU:

- Akacijev
- Lipov
- Kostanjev
- Hojev
- Smrekov
- Gozdni
- Cvetlični

Neto masa: kg

Leto polnjenja: Naravni domači med

Trajnost: 2 leti je pridelal in polnil:

Naravni med kristalizira, ponovno se utekočini pri + 40 °C

PRODAJA KOZARCEV ZA MED S PVC POKROVI

Zveza čebelarских društev Slovenije vam po zelo ugodni ceni nudi kilogramske steklene kozarce z navojem in plastičnim pokrovom.

**Cena kozarca s pokrovom je 35 SIT,
cena kozarca brez pokrova pa 33 SIT.**

Informacije in naročila po telefonu:
ZČDS, 061/210-992 ali Ferle, 061/487-876.
Embalažo lahko kupite vsak torek od 10. do 18. ure
(po dogovoru tudi izven tega časa)
pri Davidu Ferletu, Bizoviška 1/b, 61261 Dobrunje.